

BERBANG

BIJÎ YEKÊTIY
WELATPARÊZANÎ KURDISTAN

KOVARA FEDERASYONA KOMELÊN KURDISTANÊ LI SWÊD

NAVEROK

Pîrsa Kurdistanê.....	3
Xebata Federasyonê.....	5
Amerika hêzên xwe li Kurdistanê bî ci dîke!.....	6
Dî warê parastina zmanê de.....	9
Kurtennîsarek li ser dîroka zmanê kurdi yê nîvisandi.....	10
Zaravên me û zmanê nîvisandi.....	12
Namên xwendevanan.....	15
Boyaxçiyê solan(çirok).....	17
Helbest.....	20
Mendalê Mamoste.....	21
Xaçerêz.....	22

○

Berpirsiyar
A. RIZA ALAN

Pergala Rûpelan
A. M. GILLY

Raxistina Nivîsaran
SEYRAN û GULBAHAR

○

BERBANG

Kurdisk tidskrift - Utges av kurdiska Riksförbundet - Ansvarig utg./ redaktör A. Rıza Alan - Layout A. M. Gilly - Sättning Seyran och Gulbahar -

ADRESS

*Kurdiska Riksförbundet, Sveav. 135, 113 46 Stockholm
Tel : 08 / 33 07 09*

Prenumeration: Medlemmar 50.- kr/år. Övriga 100.-kr/år.

XWENDEVANÊN BERÊZ

Mixabîn ev hejmara Berbangê ji dê dereng bigihê we. Sedemên vê derengmayîne gelek in; em nikarin hemûyan di vi rûpelî de bihejmêrin. Lê bila tu şika we tune be, ku em bî hemû hêza xwe xebitine – û emê bixebitin – ku kovarê di serê her mehê de bigihînin we.

Nivîsara me ya yekem, pêşniyarmama Partiya Çep a Komunist (VPK) , a li ser Kurdistanê ye û ji protokolên Parlamentoya Swêd hatiye deranin. Em di vê hejmarê de, bî navê " Mendalê Mamoste " rûpeleke nu vedîkin. Ev beş dê tim dom bike. Bî çiroka Fîrat Cewherî em cara yekem cih didin çirokeke modern. Emê di hejmarên pêş de ji ci bîdî çirokên weha.

Wek ku me di hejmarên borî de ji nivîsandibû; em bî tu awayî tîkîlî zîmanê nivîskarên xwe nebûne. Wan çawa nivîsandibe, me wulo çap kirîye.

Xwendevanên me ji me re dînvîsîn û abonên me roj bî roj bêtir dîbîn. Ev baldarî dilê me şad dîke. Bî hêviya domandîna van peywendîyan, em spasî xwendevanên xwe dîkin. Bî rastî tiştê ku kovarekê vedîjîne, peywendîyên bî vi rengî ne. Em ji nivîskar û ronakbîrên Kurd ji gelek nivîsar dîgrîn. Lê dîgel vê yeke, hînek nivîskarên ku me ew yek-bîyek vexwendibûn (dawet kirin) bêdeng dîmin. Gelo tu tiştê wan,ê ku bîkarîbîn bî wesîta kovareke ku organa 17 komelan e; ji xwendevanan re bêjî tune ye ?

Bî Gramên Me
BERBANG

BERBANG

Kovara Kurdi, Xwedi : Federasyona Komelên Kurdistanê li Swêd. Buha : 5 Kron, Abona salekê: 50 Kron, 30 DM.

NAVNIŞAN

*Kurdiska Riksförbundet, Sveavägen. 135, 113 46 Stockholm/Sweden. Tel.08/330709
Postgiro : 64 38 80 - 8*

PIRSA KURDISTANÊ

OSVALD SÖDERQVIST CAREKÊ DIN

PIRSA GELÊ ME ANI PARLAMENTOYA SWÊD

PARLAMENTERÊ PARTIYA CEP A KOMUNIST (VPK) OSVALD SÖDERQVIST, DI 24/11/1982' YAN DE PÊŞNIYARNAMEKE ANI PARLAMENTOYA SWÊD. SÖDERQVIST, DI PÊŞNIYAR NAMA XWE DE REWŞA GELÊ KURDISTANÊ DIYAR DIKE U LI HUKÛMETA SWÊD DOZ DIKE KU »PIRSA KURDAN» BIBE KOMA NETEWAN (K. N) . EM VÊ PÊŞNIYARNAMÊ, TEVÎ BERSÏV Û BIRYARÊ PARLAMENTOYÊ JI SWEDI BI KURTEBIRI WERDIGERININ KURDI

OSVALD SÖDEROVIST (VPK) :

Xanima serek! Sê sal beri niha VPK cara yekem bi rîya pirsnamekê pîrsa Kurdan ani parlamentoya Swed. Wek ku di rapora wezaretê kar û barên derve de ji tê diyar kîrîn; di nav van her sê salên bori de me şopa pîrsname xwe bi pîrs û pêşniyarên nû ajot. Dema me li ser doza Kurdan dest bi axaftinê kir, di gotinan de me bersivên gelek erini (positiv) wergirt. Raporên wezaretê yê di vê xusûsê de û raberzîninê herdu salên dawîşkere raberi me dîkin ku di gotinê de her kes bi me re bûye.

Ez bawer im van raberzînan, derheq gelê Kurd, şertên jiyana wi ya dijwar û stendariya ku li hemû welatan li wan dibe, zanina me bêtir kir. Bî rasti em vê carê di pêşniyara xwe de tenê li ser Tirkîyê, Iraqê û Îranê mijul nebûne. Kurd li gelek welatên din ji hene: Li Suriye, li Libnanê û hejmareke hindik li Sovyetê.

Wek me berê ji gelek caran gotiye,

Kurd bi hejmarê xwe ya nezeki 20 milyonî — hejmarên ku di vê xusûsê de tîr dayîn piçeki ji hev cihê ne. Lê bi pîrani li dorûbera 20 milyonî ne — Ci-yê xwe di navgrûbên gelan ên mezî de digirin. Dîgel vê hejmarê mezî, gelê Kurd, di raberzînan navnetewî de tim hatiye —dixwazim binê vê peyvîkê (kelime) xêz bikim— ji bir kîrîn. Dî gel ku Kurd bi awaki bê hempa bîndest û stembar bûne.

Berîniha bi çend deqîça em li ser Tirkîyê peyvînin. Pîraniya Kurdan li wê der dijîn. Kurd, li Tirkîyê ezelîyetek e (azînlîk-minorty) biçûk nînin, ezelîyetek gelek mezî pîktînin. Kurd, ji şerê cihanê yê yekemî, ji dema ku Împaratoriya Osmanîyan ji hev ket û vir de, li Tirkîyê di bin hîncîkandî û zordestîyê nebihîstî de dijîn. Dî nav Kurdan de, jenosîda (katliam) herî mezî ji aliye Kemal Atatürk ve, li dor 1955'an hat kîrîn.

Yani derheq Kurdan de zanina me nîha piçek bêtir buye. Du sal beri niha rapora wezaretê rewşa Kurdan bi awaki gelek rast pêşkêş kir. Ji hingê vir de

mesele di rojnaman de u di raberzîninê gelemperî (umumî) de bi awaki ji berê gelek çêtir tê peyvînin.

Lê dema em vegerînin ser alîkariyê ber-bîçav (muşexes, somut) hiç tiştêk ji nebûye. Lew re me pêşniyara xwe ji nu ve ani. Em ê di çîleya paşîn de careke din binîn. Wek ku me di pêşniyara xwe ya îasal de u yen bori de ji got; Pêşveçûnen nu li Rojawayê Asyayê şertê cihanê ji bo gelê Kurd girantir kîrine. Bî hatîna cunta leşkerî li Tirkîyê, zordestîya li ser Kurda bêtir buye. Dî peyvîna xwe ya beri de, dema ku me li ser Tirkîyê munaqêşe kir, ez derheq mehkemê kîtlewî yen li Diyarbekrê mijul bûm. Nêzîki tevayîya kesên ku li Rojhîlatê Tirkîyê mehkeme dibî Kurd in —ji ber ku li Rojhîlatê Tirkîyê Kurd pîraniya gel pîktînin. Hemû xebatên wan ê di rîya parastîna şexsiyeta xwe ya netewî de u ji bo bîkaranîna zmanê xwe û hwd. tîr pelçîqandî. Rewş ne tenê li Tirkîyê wîha ye. Dîjîtiya nav Îraqê û Îrane, li herdu alîyan sinorên nav herdu dewletan rewşa Kurdan gelek nexweştir kîriye. Rejîma Îranê di nav lej de lejekî ji li dijî Gelê Kurd dike.

Rewşa lı İraqê ji bi vi rengi ye. Lı Lubnan u Suriye rewş piçeki çêtir e.

Em niha, wek cara berê, disa vedigerin serê mesele. Em, parlementerên VPK, bi van axaftinen positîv yê derheq Kurdan de kêfxweş in. Û em kêfxweş in ku hun vê carê bi şêlekê vekiri û zelal—bei çiv û manevra— amade ne ku zordestiya lı ser Gelê Kurd mahkum bikin.

Lê em disa ji dixwazin ku em vê pirsê bîbin komisyona mafên mirovi ya K.N. Lı ser vê yekê gelek hat axaftin û problematika berê carekê din hatiye ber me. Pîraniya mirovên vezaretê dibêjin ku eger di K.N. de piştgiyeyeke xurt neyê stend; ev pêşniyar wê ji karê bêtir zirarê bibe. Bi baweriya min—rewşa Tirkîyê, ku berî niha lı ser axaftin, ne tede— ev ditin rast e. Dibe ku pêkanina piştgiyeyeke navnetewî lı gelê Kurd hinek dijwar be.

Lê digel vê yekê ez dixwazim disa bêjim ku ev nabe sedemê ku em pêşniyarê nebîn K.N. Parlamentoya Swêd di Dunê de parlamentoya yekemin bû ku lı ser vê pirsê axaftin. Vê yekê bala herkesi kişand. Xebatên bi rengi—ku ez bawerim wê biqihên neticeke— di parlamentoya Norwêçê de ji dibin. Lı İngilistane ji, grûbek ji bo parastina daxwazên gelê Kurd xebatake tund dimeşîne. Lew re em bawer in peşniyara me ya ji bo ku Swêd doza Kurdan bibe komisyona mafên mirovi ya K.N., di derca herî bilind e aktuel e.

Heke Swêd vê inisiyatîfê bixê destê xwe, wê ji aliyê piştgiyaya navnetewî ve bibe xwedî rometeke bilind. Di vê riskê baş ve vegerandina peşniyarê nebe sedemê ku Swêd dev ji vê inisiyatîfê berde. Divê em dev ji vê pirsê bernedin û munaqesha derheq zılma ku lı Kurda tîn kirin tîm zinde bihêlin. Û divê wek ku pêşniyara VPK dixwaze, em vê pirsê bîbin meqamê yekem û bi tenê, yanî KN.

Hemu rêxistinên Kurdan — yê lı welat û derveyê welat, yê lı Ewropa Rojava, bi taybetî lı Almanya Rojava û Swêd, yê lı welatên ku xwediyê gelek parti û rêxistinên cûrecûr ku mafên mirovi diparêzin, multeciyan Kurd bi bi taybetî ji Kurdîstana Tirkîye ku hejmarê wan lı Swêd roj bi roj zêde dibe— dixwazin ku Swêd zordestiya lı ser Kurdan ji hemû dewletan re ronî bike. Di vê pirsê de bibe xwediyê inisiyatîfê û serî bikişîne.

Xaniya serek! Ez dixwazim peşniyara bêt qebûl kirin.

SÖREN HAGGROTH (SOSYAL DEMOKRA) :

Xaniya serek! Raberizina me ya vê sibê, ya derheq mafên mirovi lı gelek heremên dunê, tablokê dramatik anî raste.

Pêşniyara lı ser Kurdan ji bo wezarete ne pêşniyarekê nû ye. Di herdu cîvînan dawî ên parlamentoyê de, wezaretê me bi van pêşniyaran gelek mijûl bû. Di van cîvînan de rewşa Kurdan lı Tirkîyê, İraqê, İranê, Suriyê, Sovyetîstanê û Lubnanê bi awaki zelal û vekiri pêşkêş kir.

Wezaretê, di rapora xwe ya 1981/82 :7 de, ku ditînin xwediyê pêşniyarê

cihanê mahkûm dikin, divê em zılma ku lı Kurdan tîn kirin ji mahkûm bikin.

Lı gor deklarasyonên niha û yê berê, ji bo paş ve vegerandina daxwaza yekem ku di peşniyarê de tîn pêşkêş kirin, tu sedemê nîne.

Xaniya serek! derheq aktualîzekerîna pîrsa Kurdan , ji bo parlamentoyê tu sedemê niha tune. Pêşniyar dixwaze ku em vê pirsê bîbin Komisyona mafên Mirovi ya Koma Netewan. Em berê ji lı parlamentoyê de lı ser vê pêşniyarê peyivîne. Û parlamentoyê vê pêşniyarê paş ve vegerandiye.

Wezaretê pekanina piştgiyeyeke navnetewî ji bo eqelliyetên aktuel, pîrseke girîng dibîne. Ciyawaziya (ferq) di nav xwediyên peşniyare u wezaretê de, di rê û metodên xebatê de peyda dibe.

Parlamentêrê VPK, Oswald SÖDERQVIST

yê derheq zilm û zordestiya ku lı gelek welatan lı Kurdan dibe, rast dibîne. Lê divê bêt zanin ku rewşa Kurdan lı her şex welatên ku me lı jor hejmart ne wek hev e. Wek ku xwediyê pêşniyarê ji diyar dike, hinek faktoren ku vê dawiyê peyda bûne, — derba leşkerî lı Tirkîyê, şoreşa İranê, leja nav İran û İraqê — şertên jiyane ji bo Kurdan xirabtir kirine.

Ditîna wezaretê ev e ; divê em rewşa Kurdan bîşopînin (taqîb bikin) û mafên wan ên siyasî û çandî biparêzin, u û çawa ku em zılma lı ser gelên din ên

Daxwaz, rindkirina pozisyona Kurdan e. Ditîna wezaretê berê ji hatiye pêşkêş kirin. Eger em vê pîrse, bêî ku em biserkevin, bîbin Koma Netewan, netîca vê dikare zirarê biqihîne Kurdan bi xwe. Divê di her rewşekê taybetî de, hukûmet lı gor wê rewşê, ji bo pozisyonekê taybetî biryar wergire. Lew re ez dixwazim ku ditîna wezaretê bêt qebûl kirin.

Dawiya raberizîne hat.

Pêşniyar, bi 270 dengên lı dij û bi 18 dengên lı gel û bi bêdengmayîna Bertil Mabring berperç drayewe (hat red kirin)

XEBATA FEDERASYONÊ

CIVÎNA FEDERASYONÊN BIYANIYAN

Thord Palmlund

Roja 4-5 ê Mijdarê, 1982, civinek mîzin dî navbêra nûnerên Federasyonên Biyanîyan û Daira ya Dewletê Biyanîyan (Statens invandrarverk) pêk hat. Ev civin ji aliyê SIV (Daira ya Dewletê Biyanîyan) ve hatibû amade kirin. Her sal 2 car civinên wisa tîn pêkanin. Dî van civinan de ji her federasyonêke biyanî nûnerêk tê vexwendin. Û çend nûnerên SIV û wek din ji gelek nûnerên ji hin meqamên Swêdi, wek SÖ (Serokratiya Dîbistanan) nûnerên rojnamên Swêdi, TV û radioyê û h.w. dî civinê da bejdar dibin. Ji federasyonê komelên Kurdistanê ji bevalek li ser navê Komita Karger li vê civinê beşdar bû.

Civîna 4-5 ê Mijdarê ji wek civinên berê, bî vekirina serokê SIV dest pê kir. Serokê SIV, Tord Palmlund, bî tevayî li ser rewşa biyanîyan sekîmî û li ser rewşa dawî informasyon da. Palmlund, dî axaftina xwe da, behsa hatina hukumeta nuh ya Sosyaldemokrat kir û got; ku hukumeta nuh dî siyaseta xwe ya li ser biya-

niyan de dê hin destvekirî be. Û li ser mafê dengdanê ji bo biyanîyan, dî hîljartina parlamentoyê da ji xebata wezira biyanîyan, Anita Gradin, bî tevayî hat şorkirin. Palmlund, li ser rewşa dawî ku li Swêd wek temayulek li hember biyanîyan peyda bûye, şor kir û ji bo rawestina li hember xebatên nijadperest de xebatên çawa pêwîst bin, ditînen xwe û ya SIV'ê got. Dî vi wari de ji hemû federasyonên biyanîyan alikari xwest.

Civîna 2 rojan ajot. Hemû nûnerên federasyonan ditînen baweriyên xwe li ser van probleman û problemên wek din pêşkêş kirin.

Nûnerên federasyonê komelên Kurdistan, dî axaftina xwe da li ser Kurdistanê bî kurtî informasyon da. Li ser rewşa kurdên siyasî ku wek multeci tînen Swêd, ji informasyonêk fire da. Nemaze hatina kurdên Kurdistanê Iraqê (mehên dawî) mineqêşe vekir. Nûnerê SIV, Palmlund, li ser vê meselê ditînen xwe got û hatina kurdên Kurdistanê Iraqê wek bûyereyê neyînî pêşkêş kir. Li ser vê yekê, nûnerê federasyonê komelên Kurdistanê ji, ditîna federasyonê li ser vê meselê û bî tevayî pêşkêş kir.

Civîna, bî tevayî baş derbas bû. Roja 2'ya, piştî ku herkes bir û baweriyên xwe li ser meselên biyanîyan dîr û dîrêj vekirin, dawîya civinê hat.

CIVÎNA FEDERASYONÊ BI SEROKÊ SIV RE

Malbatek multeci ji Kurdên Kurdistanê Iraqê

Roja 5'ê Mijdarê, li ser navê komita karger 3 nûnerên federasyonê li Palmlund re beşdari civinek resmi bûn.

Civîna li ser xwestina federasyonê pêk hatibû û li ser rweşa kurdên Kurdistanê Iraqê ku wek multeciyan siyasî tînen Swêd, bû.

Wek tê zanin, dî rojên dawî de, dî rojnamên Swêdi da, ji bo kurdan gelek tiştên ne baş hatin nivisandin. Û li ser hatina wan wek multeciyan siyasî dî rojnaman de gelek tişt hatin nivisandin. Van tiştên çewt û xirab ku dî rojnameên Swêdi de derketibûn, van informasyonan ji SIV (Daira ya Dewletê Biyanîyan) girtibûn. SIV, bî xwe li ser vê meselê ditînen xwe bî awakî neyînî beyan kiribû. Lew re, rûmeta

multeciyan kurd, dî çavên civata Swêd de daxistibû.

Nûnerên federasyonê, baweriyên xwe ji Palmlund re bî awakî fire izah kirin. Federasyonê naxwaze ku informasyonên SIV dide der, bîbin sedema ditînen çewt dî civata Swêd da, li hember kurdan.

Behsa rewşa kurdên Kurdistanê Iraqê ku tînen Swêd, hat kirin. Her weha ji kurdên Tirkîyê, ku ji Suriyê tînen Swêd, ji hat şor kirin.

Piştî axaftina nûnerên federasyonê, Palmlund ji ditînen xwe yê resmi diyar kir. Gelek deqên miştêrek hatin ditînen. Palmlund soz da ku ji vîr şûn da SIV dî beyanên xwe da, dê bala xwe bide ku nebe sedemê hember kurdan.

AMERIKA HÊZÊN XWE LI KURDISTANÊ BI CIH DIKE !

A. Tigris

AMERIKA YEKBÛYI HÊZÊN
XWE YÊN ÇALAK I ÊRÎŞKAR LI
KURDISTANÊ BI CIH DIKE

Amerika Yekbûyi, dixwaze bi daxwaz û bi rêdana Tirkîyê, hêzên xwe yên çalak i êrîşkar, li Kurdistanê Tirkîyê bi cih bike. Gelo hêzên "çalak i êrîşkar" çî ne û çîma li Kurdistanê Tirkîyê dixwazin bi cih bikin?

Hêzên çalak i êrîşkar ji aliyê A.Y. (Amerika Yekbûyi) avakirin, hêzeki kevn e. Lê belê, sal bi sal ev hêzên han ji aliyê teknîkî û heçandî ve tê nûkirin û têkûzkirin. A.Y. berê van hêzên xwe yên mirovkuj û xwinrêj li Komara Dominîkê, Kongoya Belçîqayê, Koreya Bakur û li Vietnamê bikar anibû.

Li gor diyariya rojnamevanên Rojava, van hêzên ku dixwazin iro li Kurdistanê bi cih bikin, ji aliyê leşkerî ve weha ne:

1000 leşkerên komando, 105 helikopterên erîşkar, 500 fuzeyên balefiran, 160 tanqawar, 64 topên hawan û heta ku tu bêji çekên pêyade hene.

HÊZÊN ÇALAK I ÊRÎŞKAR DI SEETAN DE LI HER DERÊ DINÊ HAZIR Û NAZIR IN.

Axaftvanê hêzên çalak i êrîşkar serbaz Jake Dye, wisa pesn û fortê hêzên xwe dike:

"Hêzên me, hêzeki hazir û nazir e. Dî nav 18 seetan de kare xwe bigihîne her aliyê dine û rewşa atmosferî û cografî çî dibe bila bibe, em karin li wê heremê, di gaveke kurt de bigehijîne armanca xwe."

Belê geli xwendevanên hêja;

Ev hêz, hêzeki wilo ye, ku ji bo mirovkujî û xwinrêjiye, dixwazin li Kurdistanê bi cih bikin. Sedem çî ne?

ARMANCA SEREKE Û BINGEHÎ YA PÊKANINA HÊZÊN ÇALAK I ÊRÎŞKAR, RAWESTINA TÊKOŞINA GELÊ KURD E..

Wek di pratîkê de ji tê diyarkirin û rasti ji ev e, ku ki çî dibêje bila bibêje, pêkanin û bi cih kirina wê hêza çavsor, xwinrêj û xwinmêj, rawestîna û belavkirina tekoşina gelê Kurd ya ji bo rîzgarbûne ye. Belam, Armanca tali ji Jî van armanca hin jê ev in, ku Kurdistan û Tirkîye ciranên Sovyet in. Li Kurdistanê Bakur hîşyabûna netewî di pêvajoyê û gehinekên giring û lez û bez de diji. Bêguman her çiqas iro hêzên siyasi yên Kurdistanê Tirkîyê belav bin jî, ji bo ku di rêyê çep da ne, dewleta Tirkîye û ya Amerika yekbûyi ji van hêzan pir dipelîkî û ditirsî. Ji xwe rewşa Tirkîye li ber çavan e. Tirkîye heta çokê, na; heta bin çîrikê ketiye krîza aborî, politik û îdeolojîk. Bir û baweriya Çîna Karker, her roj di nav karkeran, gundiyan, xebatkar û ronakbirên Tirk de belav dibe. Împeryalîzma A. Y. ji Îran hate avêtin. Ev sê sal in, ku Kurdên Îranê li dijî rejîma Melan şerê çekdari dikin. Disan li Îraqê textê Saddam di hêje û dilerize. Di emîyê de hevkarîya hêzên pêşverûyên Erebb û Kurdan gewre dibe û pêşve diçe.

Li Rojhilata Navin Çavkani, serkani û bîren petrolan di destên monopolên A.Y. dane. Li gor statistîkên navnetewî,

di 0/0 60 hatina petrola Rojhilata Navin derê A. Y. împeryalîzma A. Y. bi darê zorê Rojhilata Navin kontrol dike. Li wê heremê li dijî împeryalîzma A. Y. têkoşîneke bê hempa heye. Rast û çepên politikavanên dewletên Rojhilata Navin diyar nîne. Kare di şevkê de guhartinên giring pêk bînin..

Lê, di wê mirov ji bir ve neke, ku Tirkîye di rêxistina Nato de ye jî. Împeryalîzma A.Y. ji van sedeman ji bo cih kirina hêzên çalak i êrîşkar, ji Tirkîyê çaktirin û bastirin ne eih dibîne, ne ji kirdayetiyeke wek cûnta faşîst a Tirkîyê. A.Y. dest bi pêkanîna wê proja han kir jî. Proja ji bo avakirin û bi cihkirina hêzên çalak êrîşkar gelek mezî û fireh e. Li ku bê, tevayî ya Kurdistanê Tirkîyê di de ber xwe. Niha balafirgeha bajarê Wanê (Van) fireh dikin. Li Mûşê, Mêrdînê (Mardin) û li bajarê Meletiyê (Malatya) jî, balafirgehên leşkerî yên nû çêdikin. Li bajarê Diyarbekurê radar û alêtên leşkerî yên nû û modern bi cih dikin û nokerên Nato hin jî bi hez dikin.

Di roja 29'ê Mijdarê 1982' yan de ango, roja avakirina Komara Tirkîyê, li Washingtonê, alîkarê wezîrê A.Y. yê şerê, Richard Perle, daxwuyaniyekî da rojnama "Hürriyet" û li ser wê mijarê van tiştan got:

"A.Y. ji bo modernkirina hêzên çekdar yên Tirk bîyarên giring girt. Nato ji bo proja 160 balefrên çalak i êrîşkar ji xwe fon vekirîye."

Serokê rêxistina "CIA" ji çendekî berê seriyekî li Ankarê xistibû. Disan li gor şorevêkirînan, ev mijara hêzên çav-

lak i êrişkar ji, di programa wi de hebû.

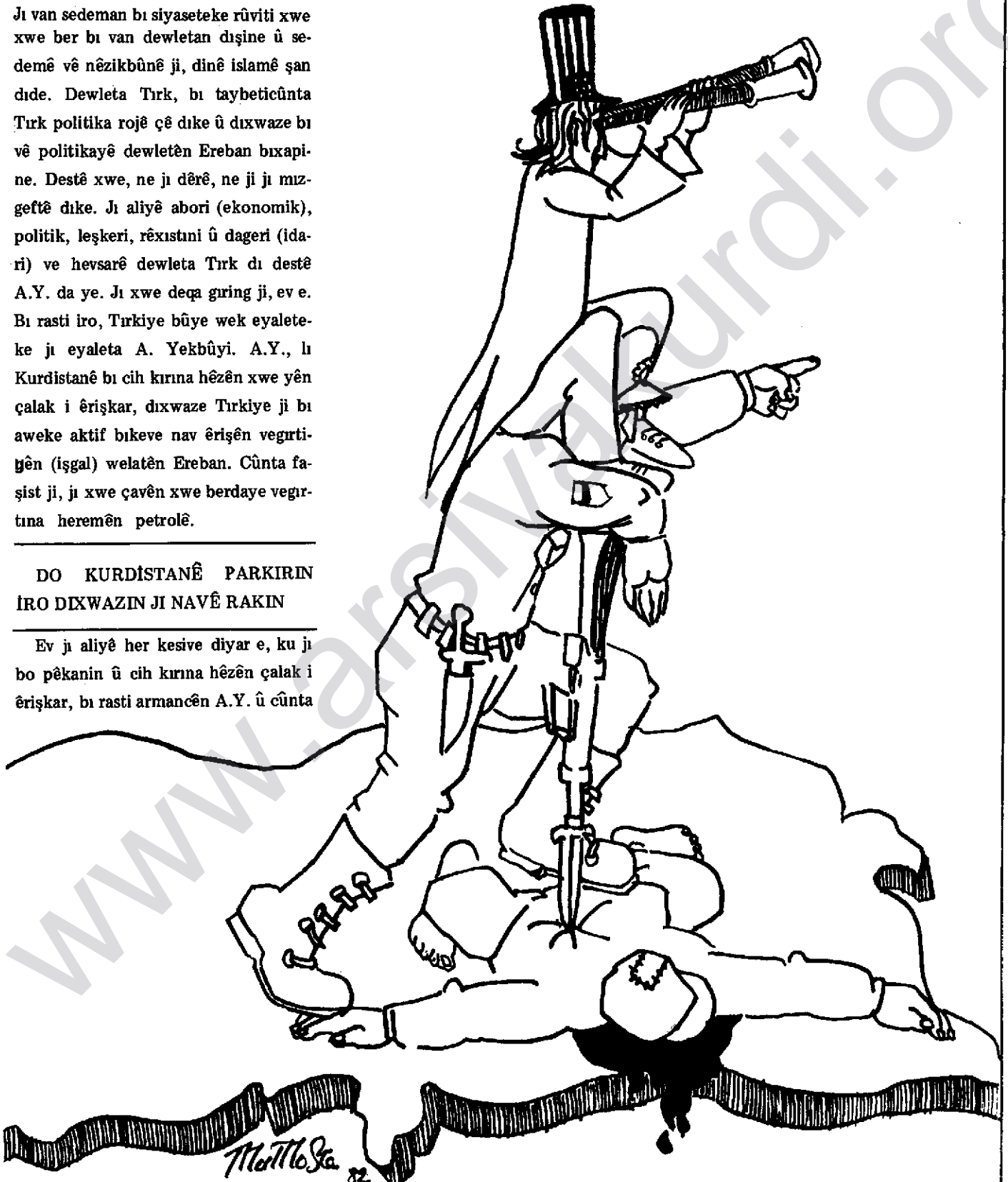
Dewleta Tirkîyê, li humber dewletên Ereban û yên Rojhilata Navin politikeki durû û rûviti dajo. Bî şêleke vekurî li humber dewletên Rojhilata Navin, bî taybetî li dij dewletên Ereban cih nagre. Ji lew re gengaziyên (ihtiyaç) dewleta Tirk, bî petrol û bazara wan heye. Ji van sedeman bî siyaseteke rûviti xwe xwe ber bî van dewletan dîşîne û sedemê vê nêzîkbûnê ji, dinê islamê şan dide. Dewleta Tirk, bî taybetîcûnta Tirk politika rojê çê dîke û dixwaze bî vê politikayê dewletên Ereban bixapîne. Destê xwe, ne ji dêrê, ne ji mîzgeftê dîke. Ji aliyê aborî (ekonomîk), politik, leşkerî, rêxistinî û dagerî (idarî) ve hevсарê dewleta Tirk di destê A.Y. da ye. Ji xwe deqa grîng ji, ev e. Bî rasti iro, Tirkîye bûye wek eyaleteke ji eyaleta A. Yekbûyî. A.Y., li Kurdistanê bî cih kirina hêzên xwe yê çalak i êrişkar, dixwaze Tirkîye ji bî aweke aktif bikeve nav êrişên vegurtiyên (işgal) welatên Ereban. Cûnta faşîst ji, ji xwe çavên xwe berdaye vegirtina heremên petrolê.

DO KURDISTANÊ PARKIRIN IRO DIXWAZIN JI NAVÊ RAKIN

Ev ji aliyê her kesive diyar e, ku ji bo pêkanin û cih kirina hêzên çalak i êrişkar, bî rasti armançên A.Y. û cûnta

Tirk pîr alî ne. Lê armanca sereke; rawestî û belav kirina şerê rîzgariya netewiya gelê Kurd e. Iro li her çar perçên Kurdistanê ji, gelê Kurd, li dijî imperyalîzmê, kapitalîzmê û kolonyalîzmê şerê sar û yê germ geş dîke û gurr dîke. Azadbûna Kurdistanê, li Rojhilata Navin guhartîneke herî mezin çêdîke. Piştî li imperyalîzmê û li kolonya-

lîzmê dîşkîne. A.Y. û cûnta faşîst, hemû hesabê projê û planên xwe yê hûr û kûr, li ser vê yekê dîkin. Hêzên çalak i êrişkar li gor van armançan û planan ava û bî cih dîkin. Di bîngê dozê de taştên nû tunin. Do hêzên imperyalîst û kolonyalîst, di nav xwe de Kurdistanê parkirin, iro ji, dixwazin ji navê rakin. Doz û armanca wan ev e...

ÎNSTÏTUY KURDÎ LI FRANSAYÊ !

BI ALÏKARIYA HUKUMETA MÏTTERAND, LI PARIS'Ê, ÎNSTÏTUYA KURDÎ HAT DAMEZRANDIN

Îlana jêrin bang alikariya Înstîtuyê dike û bi kurtebiri weha dibêje:

Çanda 20 milyon Kurd di xetera mirinê de ye. Dewletên ku Kurdistanê parvekirine dixwazin çanda netewa Kurd, bi awaki sistematik û ji bin ve hilweşînin. Senatkar, nivîskar, dirokvên û zmanzanên Kurd, ên ku cêli (sûrgûn, exil) bûne ji bo ku rê li vê jenosida çandî bigrin instituyêke Kurdî damezrandine. Hebûna gelê Kurd di xeterê de ye û rêxistinên navnetewî (UNO, UNESCO û hwd.) li hember vê rewşê bêdeng mane. Gelê Kurd, piştevaniya gelên din diwê.

Le Monde

10 décembre 1982

S.O.S CULTURE EN PERIL!

La culture millénaire des 20 millions de Kurdes du Proche-Orient est en péril de mort. Bannie, objet de destruction systématique de la part des Etats qui se partagent le pays Kurde, cette partie originale du patrimoine culturel universel risque de disparaître à tout jamais. Les artistes, écrivains, historiens et linguistes kurdes exilés en Europe, conscients du fait qu'un peuple privé de sa culture est condamné à mourir à petit feu, viennent de créer un Institut Kurde* pour résister à ce véritable génocide culturel. Face au silence et à l'inaction des organisations inter-étatiques (ONU, UNESCO, etc.), le peuple Kurde, menacé dans son existence, a besoin de la solidarité des autres peuples. **De votre solidarité.**

MEM U ZIN
Ce chef d'œuvre de la littérature kurde du XVIIIe siècle est aujourd'hui interdit en Turquie. Comme toute autre publication, toute manifestation artistique en langue kurde.

DR. ISMAIL BESIKÇI

Ce sociologue turc, enseignant à la faculté des Sciences politiques d'Ankara, s'est vu depuis 1970, condamné à 25 ans de prison pour ses travaux universitaires sur les Kurdes. Prison, exil ou liquidation physique : tel est le sort que l'Etat turc réserve aux défenseurs de la culture kurde et même à ceux qui osent parler de l'existence des Kurdes en Turquie.

* Association Loi 1901

- Je souhaite participer à l'action de sauvetage de la culture kurde. J'envoie un chèque de ... F à l'ordre de l'Institut Kurde
- Je désire recevoir, en outre, une documentation écrite et le bulletin d'information de l'Institut Kurde.

*Alîkariya instituyê bike!
vêder îşaret bike û bîşîne vê adrese*

INSTITUT KURDE DE PARIS
Boîte postale 66, 75662 PARIS Cedex 14
CCP 573895 E PARIS

DI WARÊ PARASTINA ZMÊN DE

Osman Sabri

Îro li pêş me her kurdekî xwenda, hişyar, bîrewer û gelparêz kireke bilind û hêja heye, ku ew jî parastina zaravayê kurdmançî ye. Kurdmançî ku yek ji zaravayên kurdiye, li ser dirêjîya babelîskan (sedsal) bûye zimankî xweser. Lê mixabin ku ew zarava nehatiye civandin û nivîsandin. Ji ber vê yekê gelekî bi şûnda maye. Îro vejandina wî hewceyî xebateke tevayî û xwesere. Ji bo pêşvebirina vî zaravayê fireh û dewlemend xebata gelek kesên jîr, zana, serwest û bîrbir divê. Herçî parastina ziman hemî kurdên xwenda jê berpirsiyarin. Diva xwendayên Kurd zimanê xwe ji nezaniya nezanan, çepeliya bîrnebiran, qurretiya xwedbînan biparêzin. Ev celeb kes, dikarin zimanê me yê delal û şîrîn bikin tîrşik, wek rewşa me a siyasî yekcar bêmirês bikin û berdin. Ma ne rewşa me a siyasî jî bî destên kesin holê bî şûnda ket û gelê Kurd ji azadiyê bêpar ma û heya îro heyîna me di nav destên biyaniyan da maye û dimîne.

Dil dixwaze ku xwendayên me nekevin vê şaşîya han û ji zimanê xwe ra qencîxwaz bimînin. Çawan yek ji wan çavên xwe ji toz û gemarê û her tiştê ku ji derva tê diparêze, divê zimanê xwe jî welê ji bêjeyên biyanî, ji bêjeyên pêkhatî ku şaş û çepel tene danî biparêze.

Di navbera pêncî salê ku bi ser bendewariya min bi ziman ra bo-

riye da gelek caran min dersên kurdmançî dane wan kesên ku xwestine hînî xwendin û nivîsandina zimanê xwe bibin. Di vî warî da ramanên ku min li ser van celeb kesan girtine gelekî. Ne mikûne ku wan ramanan li vir bi ser û ber, bi awakî berbiçav biniwîsim. Nemaze piştî kal bûme, serê min herwekî divê alfkariya min nake. Lê dikarim li ser vê yekê du-sê peyvyan bêjim:

Çi kesên xwestine hînî xwendin û nivîsandina zimanê bibin, piştî ku dest bi çêkirina hevokan kirine û bêjene nuh jî hîn bûne bawer dibin ku hînî zimanê bûn û ne hewceyî westeke dîtirin û dev ji xwendina zimanê berdidin. Hinekên wan jî dema zimanê xwe didin ber zimanê fireh û pêşve çûyî, hînga di zimanê xwe da gelek kêmanîyan dibînin. Dixwa-

zin wan kêmanîyan bi hin bêjeyên çêkirî dagirin, tevî ku ne ji wan kesan ku bikaribin bi karê holê rabin. Bê guman bêjeyên ku ew pêk gînin, wekî zanîna wan xav û bêkêrin. Dema jê dipirsî, te ev bêje ji kû anî? dibêje: Min ji hinekan bihîst. Bê ku bikare cihê jê bihîstî ji te ra salixde. Ev celeb kes kambaxkerên zimanin. Bi aqilê wan ku qencyê bi zimanê xwe dikin, lê a rast ew zimên kambax dikin. Wek nezane ku qelma xwe dirêjî resmeke hêja ku hîn tamam nebûye bike, tenê dikare wê resmê kirêt û bêmirês bike.

Dikarim bêjim ku ziman wekî avahiyekê ye. Avahî dikare mezin bibe, biçûk bibe, xweşik bibe, kirêt bibe. Ev yeka han di destê kesên ku di destpêka nivîsandina zimên da pê mijûl dibin da ye. Her bêjeyek kevirêkî avahiya zimêne, îro çî kevirêkî nebaş, an ne di cihê xwe da bête danîn, sibe nema tê te guhartin. Ji ber ku li ser wî kevirî avahî radi-be, bilind dibe nayê guhartin. Herkes ji me nizane bêjeyên nuh deyne, jê ra peyane serwest û xweser divên.

Di nava milletan da kesên jîr, zana û serwest pir dibin û hemiyên wan di avahiyan da rûdinin, lê herkes ji wan dikare avahiyekê bi destê xwe avake. Divê mihendis pîlana avahiyê deyne, peyayek keviran bibire û pêk bîne, hosta jî dîwaran rake. Kesek ji wan nikare bi karê yê din rabe. Na gava bixwaze pê rabe wê kambax bike berde.

Herçî hostane, hinekên wan dikarin ji gundiyan ra xaniyekî avakin u hinek jê dikarin qesrekê avakin. Ji bo her karekî ji van hin peya hene, kesek ji wan nikare bi karê yê din rabe. Gava her yek ji wan dest bavêje karê yê din xebat kirêt û bêmirês dibe.

Ziman jî di destpêka hîmê wî da wekî avahiyê ye, divê destên nezan dirêjî hîm û bingehên wî nebin.

KURTENIVÎSAREK LI SER DÎROKA ZIMANÊ KURDÎ YÊ NIVÎSANDÎ

Reşo Zilan

*Delê: Jale(1) Bo wa talît ?

Delê: Le ber biramirdin.

Gulît bo wa cuwan e ?

Delê: Le ber dost û dujmin.*

(ji gotinên bav û kalan)

(Ji hejmara 4/1982'yan dom dîke)

Ji ber vê yekê jî, wî dixwast ku ew bi çinîne, bi cot û cobar bi heywanxwedîkirinê ve mijûl bibin. War û wargehên xwe şên û ava bikin. Di gel vê jî, Zerdeşt dixwast ku Kurd dev ji baweriyên xwe yê kevî û ne rast, yê wek rojperestî, darperestî û perestiya pûtên ji mis yê têvel, berdîn. Lê Kurd ji yê xwe nehatin xwarê û her ku çûn şerê xwe yê li hember Zerdeşt xurtir kirin û xwastin ku wî ji welatê xwe biqewirnin. Di dawiyê de, Zerdeşt nema dikarî li ber xwe bide û bêgav ma ku ji nav Kurdan baz bide.

Heçî Zerdeşt e, herwekî ew di vê strana xwe de jî dibêje, dilê wî ji vê bazdanê û derbederiyê re pir êşiyaye.

» Berê xwe bidim kîjan welatî,
berê xwe bidim kû û bi kû de/

herim ?

Ez ê ji mala xwe, ji êl û eşîra /
xwe veqetîm.

Komên mirovan xwe nadin aliyê/
min...

Bi ser de ji heremên ne baş yê/
xelkê.

Ez çawan ji te Ahûramazdayî re,

da ku tu jê têr bawer bî, îspat/
bikim? »

Zerdeştê çihîştî yê derbeder ji Mediyayê, ji welatê Kurdan, baz da û çû ba Farisan. Karbidestên Farisan ew hewandin û jê re dî derketin. Wek xuya ye, sebê hewandina Zerdeşt ne bi tene yê olî (dînî) ne. Lê belê sebê siyasî sebê sereke ne. Zerdeşt û ola wî ji bo domandina karbidestî û saltanata piraniya karbidestên Îranê keys û firsendeke mezin bû. Wan jî ol wek karbidestên din yê Tirk, Osmanî, Ereb, Fars û hwd. Ji bo perçiqandina ref û sinifên karker û hemû rivdên kedkar bi kar anîn...

Heçî pirtûka Avestayê ye, ji pênc pişkan - pirtûkokan - pêk tê. Ew jî ev in:

- 1- Yasna
- 2- Vispered
- 3- Vendîdad
- 4- Yaştan
- 5- Avesta piçûk

Di pişka yekemîn ya Avestayê de çend stranên olî hene, ku ji wan re Gata tên gotin. Lê wekî din, her pişkeke Avestayê derheq dêlindêz û qanûnên curbe-

cur yê olî de ne. Wek: Vendîdad qanûnê li dijî dêwan bi rêz dîke û Yaştan jî ji stranên gorîbûnê pêk tê û hwd.

Ev pişkên han yê Avestayê hemû di carekê de nehatine nivîsandin. Ew di çend salan de hatine tamam kirin. Li gor salixên dîrokzanan, pişkeke mezin yê Gatan ji aliyê Zerdeşt bi xwe ve hatîye gotin û hûnandin. Lê piraniya nivîsarên pirtûka Avestayê di dema Îskenderê mezin yê Meke-donyayê de, ku gava wî Rojhelat xistibû bin destên xwe, winda bûne. Ji lew re, pirtûka Avestayê ya ku em îro pê dizanin, ne ya xwerû ye. Lê ya berhevkerî ye. Di nav padişahên Îranê de, yekemîn car Erdeşêrê papekan yê Sasanî (7) (224-241), dest avê te dabaşa kom û berhevkerina Avestayê. Li paytextê xwe, fermanek derxist, da ku bir û pişkên vê ola tarûmarbûyî di bin serektiya Tansar de bê berhev kirin. Lê karê hevkerinê di dema şapûrê yekemîn (241-272) de jî domand. Di destpêka Avesta berhevkerî de çend rêz û hevokên pir helez hene. Yê ku Avesta kom kirine û bermayiyên wê ji tofana helenîz-

mê rizgar kirine, ji şahê xwe re weha nivîsandine:

"Îskender pirtûkên ola me yên kevn, ku li ser 12 000 çermên gayan hatibûn nivîsandin; şewitandin. Gelek destan, tore, qanûn û qayideyên me bi temamî hatin winda kirin..." (8)

Cara pêşîn, komkirina hemû metnên Avestayê, ano Avesta ku em îro pê dizanin, li dor sala 900-î qediya. Bi dû re ew wergerandin zimanê pehlewî û bi zimanê pehlewî jî şilo vekirin. Îro jî vê Avestayê re Zend-Avesta tê te gotin. Lê divê em bêjin, ku pir kesan bi awakî hîç ne rast û ne jî zanistî li Zend-Avestayê mêze kirine. Di mana peyva Zend-Avesta de ketine şaşî û çewtiyên pir mezin. Di vî warî de hinekan gotiye, ku "Avesta bi zimanê zendî" û hinekan jî gotiye, ku "ew ji pirtûkan, ji Zend û Avesta pêk têt". Lê ev herdu dîtin û jihevderxistin jî çewt in. Ji zanistiyê dûr in. Lê belê, a rastî ew e, ku mana Zend-Avesta "Avesta ku hatiye şilo vekirin" e. Ji ber ku di zimanê pehlewî de mana peyva "Zend" -şilo-vekirin- e.

Di Avestayê de, ya ku di dema Sasaniyan de hatiye berhev kirin, bi qasî 345. 700 peyv hene. Lê di Zend-Avestayê de bi qasî 2.094. 200 peyv hene. Li hember vê, di Încela bi zimanê Swêdî de bi qasî 700.000 peyv hene. (9)

Herçendî Zerdeşt li erdê Mediyayê jî dayîk bûye û bi zimanê xelkê vî erdî axaftiye û herçendî "di destpêkê de Med karbidest û Faris jî bîndestê wan bûn" (10) lê di dest de hîç belgeyek tune, ku pirtûka Avesta ya xwerû, bi zimanê Mediyên wê sedsalê hatiye nivîsandin. Lê belê, wek me li jorê jî nişan da, girêdanên zimanê avestayî û kurdî tişteki li ber çavan e û nayê înkâr kirin. Di gel hindê jî heke em zimanê medî kurdiya kevn û zimanê kurdî yê îro jî kurdiya nû bihesibînin, mirov nikare bêje ku zimanê avestayî kurdiya navîn e. (11)

Mamoste Merdûxî di pirtûka xwe de li ser zimanê kurdî digihêje wê çinyatê û dibêje, ku "piraniya dîrokzanan di vî warî de hemfikir in ku zimanê Mediyayê her zimanê Kurdên Mukriyan e. Herweha Zend-Avesta, ku bi zimanê medî hatiye nivîsandin, pir nezîkî zîmanê mukrî ye yan jî zîmanê mukrî bi xwe ye". Herweha dibêje, ku "zîmanê Avesta Zerdeşt zîmanê kurdî ye medî ye". (12)

Bi a me, ev hin îdlayên bê bîngeh in û jî allyê zanistî de ne rastbîn û objektîf in. Ji ber ku berî her tiştî mamoste Merdûxî bi xwe jî di vî warî de tu belgeke berbiçav nade, ku zîmanê avesta zîmanê medî ye. Wek ew bi xwe jî dibêje, heta niha tu belge û bermayiyên zîmanê medî bi dest neketine, da ku merov wan bi zîmanê avesta ve bide ber hev.

Hem zîmanê Avesta Zerdeşt jî ne zîmanê avestayî yê rastîn e. Wek me li jorê jî jê kad kir, Avesta di wextê xwe de nehatibû nivîsandin. Ew bi temamî bi devkî bû û wekî di nav Îraniyan de belav dibû. Herwisan, heta îro jî hîç dîrokzanekî bi awakî zanistî û bi belge ew yek îspat nekiriye, ku zîmanê pirtûka Avesta yê medî ye. Lê piraniya dîrokzanan qîma xwe bi texmînan tînin û dibêjin "heye ku zîmanê Avesta zîmanê îranî ya rojavayî be". Heçî zîmanê pirtûka Zend-Avesta ye, dîsan wek me li jorê jî bi dûr û dirêjahî jê kad kiribû, ne zîmanê Mediyayê e. Li bervajiyê ve, zîmanê pehlewî ye. Di vê yekê de hîç guman tune û bi ser de jî ev yeka ha bi awakî zanistî û misogerî hatiye îspat kirin. Heke dirûvên zîmanê medî (yan jî kurdiya îro) têde hebin, ev nabe bîngeheke rastîn, ku em jê re bêjin ew bi zîmanê medî ye. Çawan ku îro jî dirûvên zîmanê farisî di zîmanê kurdî de hene wi san jî dirûvên zîmanê kurdî di zîmanê farisî de hene. Ev bi tenê pismamtiya zîmanên kurdî û farisî nişan dide, ne ku tişteki din. Lê belê, wek mamoste Merdûxî jî

dibêje, rast e, ku devokê Mukriyan nêzîkî zîmanê medî ye û heta ew bi xwe ye.

Em bi van rêzên jorîn ve naxwazin bêjin û bînin zîmanê, ku Kurd û nemaze bavikên wan yên wek Mediyayê, ne xwedî zîman û bajarvaniyê bûn. Li bervajiyê vê, ew bê guman xwedî zîman û bajarvaniyekê bûn. Hem jî zîmanekî zelal û bajarvaniyeke bilind. Lê boblat û tofanên dîrokî rê nedan ku ew bibişkivin û gul vedin. Ew hîn di dema ciwanîyê de hatin çilmisandin. Ji lew re jî em niha jî bermayî û hêjayiyên wan bêpar in. Nikarin bibin hevparên dahat, berhem û afirandinên wan.

Dûmahîk heye

6- Oldenberg, Herman, Her dîsan di afirandina jorîn ya hejmar 3 an de. Rûpel 91

7- Heçî Erdeşêr (Artexşetra) e, kurê papek û ji malbata Sasaniyan e. Lê, nemaze hin Kurd wî ji Kurdan dihesibînin. Me dil nîne, ku em li ser vê pirsê di vê benda xwe de rabiwestin. Bê guman divê mirov li vê pirsê bikole û wê rohani bike... Ji bo agehi li van pirtûkan binhêrin:

Cegerxwin, Ferhenga Kurdi, mar 1, rûpel 35-36, Bexbad 1962
Gîw Mukriyanî, Ferhengî Mehabad, çapî yekemîn, Lapere C, Hewlêr 1961

C.P.B., Dîroka Kurdistan, bi kurtebirî, Berg 1, Rûpel 111, (Beyrût?)

8-Söderblom, Nathan, Om Religionsurkunder, S. 125, Malmö 1954

9-Söderblom, Nathan, Her dîsan di afirandina jorîn ya hejmar 6 an de. Rûpel 127

10-Grimberg, Carl, Världshistoria, Folkens Liv och Kultur, forntiden 11, S. 12, Stockholm 1976

11-Nebez, Jemal, Zîmanî yekgirtûy Kurdî, Zencîrey Kurdewaniî, Lapere 10, Amberg 1976

12- Mardoxî Kordestânî, Şeyx Mohammad; Târîxî Mardox, Târîxî Kord o Kordestân, cîld 1, S. 41, çapî diwom, Tehran (1951?)

ZARAVÊN ME Û ZIMANÊ NIVISANDI

Malmisanij

Yek ji navginên (wesite) bingehin ên ku mirov ji bo meşandina xebatê, li hevdu kîrinê, hevdu têgihîştinê û hevdu gihandinê bi kar tinin, zîman e. Zîman, di dû boriyekî diroki yê bi hezar salan re, di derbasbûna heywantiyê bi bal mirovtiyê de wek hêmaneke bingehin derket nav civata mirovan. Ketnav civata mirovan, di nav wan de têkûzbû û belavbû. Rojên wulo hatin ku civatên ku bi yek zîmanek dipeyivin, ji ber gelek sedemên abori mêjûyî û xwezayî (tebîî) ji hev belavbûn, bi hev cih guhastin an ji rasti civatên din hatin û tevi wan bûn. Vê pêvajoyê weha dom kir û zîman ji bi teşeyên (biçim) têvel jiyana xwe ajot. Lê, bi guherin, bi pêşveçûn û bi kelandina bi elementên (unsur) biyani ve.

Civatên ku zîmanên Hind - Ewrûpi dipeyivin ji – ku zîmanê kurdi ji yek ji wan e – di nav vê pêvajoyê de jin. Îro, ji elementên mişterek ên zîmanên Hind - Ewrûpi tê fêhm kirin ku di rabirdûyekî dur de danûstendinên bapirên van civatan bi hevdu re hebûne. Ev civat, di nav zîman de ji hevdu veqetiyane. Di gelek riyên diroki de derbasbûne û heta îro hatine. Bingehên zîmanên Hind - Ewrûpiyên Asyayê xwe dispêrin zîmanê Avesta, Farisiya Kevn û Sanskritî.

Bapirên Kurdan di Asyayê de li Kurdistanê bi cih bûn. Herçend rehên zîmanê wan xwe digihînin Avesta ji di netica danustendinên bi elementên biyani re zîmanê wan guherinên mezin derbas kir.

Kurdistan, ji aliyê cografî ve ji êrişên êlên (qewm) biyani re vekirî ye. Bapirên Kurdan, ji ber ku heta ciheki wek Mezopotamya – ku ji aliyên abori û mêjûyî ve zaf grîng e – belavbubûn, mecbûr man ku tim û tim bi civatên biyani (Moxol, Tirk, Ereb, Ecem, Bizans û hwd.) mijûl bibin. Ji ber vê mijûlayiyê, avayiya wan ji gelek caran hejiya. Ji bin ve wînda nebûn lê di vê navê de belavbûn, ji hev veqetiyên û li ser çiyayên xwe pirê caran wek girtiyên lê bi isyankari jin. Zîmanê kurdi bû çend beş. Sedemên jihevçihêbûna zîmanan yên ku pêşi tîn hişê mirov ev in :

- 1- Qada (saha) hilberinê : yên ku bi çandini û heywanan mijûl dibin, koçer..
- 2- Qada ciwarbûnê : bajari û gundi.
- 3- Qada cografî : deşt, çiya, qerexên çeman, tesira iklimê.
- 4- Peywendiyên bi civatên din re : mesela yen ku nêzi Ereb û Tirkan in û danûstendinên wan ên ji nêz ve hene.
- 5- Elementên dini : mesela Kurdên ku bi Mısılmaniyê bawer kirine û yên ku bi Êziditîyê bawer kirine.
- 6- Nêzbûn û dûrbûna ji merkezên bazirganiyê.
- 7- Dûrbûn û nêzbûna ji saha tesira dewletê.
- 8- Şer û malbarkirin.

Ev guherinên hezarsalan ketin ser hev û zaravên kurdi pêk hatin. Her yek ji van zaravayên ji xwediyê çend devokan e.

Di demeke direj de, bêparmayîna ji dewleteke merkezi û ji temerkuzeke civak - abori (sosyo - ekonomik) ku

zîmanê nivisandinê bi pêş ve dibe têveliyên di zîman de zêde kir. Mirovên me hatin rewşeke wulo ku carina nikarin hevdu têbighên. Di bingehi de, di zîmanên din de ji, ji ber sedemên ku em li ser diaxêfin zarava hene.

Di heymana (çax) me de ji, vê carê zîmanê kurdi yan bi barbariya zagonên mêtîngehkar (çanûnên kolonyalist) hat kilit kirin yan ji alfabên têvel , wek Erebî, Krilî û Latîni bi kar ani. Lew re, yan zîman neket nivisandinê, yan ji, ji ber alfabên têvel Kurdan nikaribûn nivisarên hevdu bixwinin. Ji ber bêparmayîna ji zîmanê nivisandinê, ku karibûn carina nivisarên hevdu bixwinin ji têngahîjin.

Lê digel vê yekê ji, Kurdên ku bi sedsalan li ber xwe dane, îro, digel hemû dijwariyan zîmanê xwe yê nivisandinê pêk anîne û pêş de dibin. Îro, idi zaravên me yên wek Sorani ku xwediyê gelek materyalên nivisandinê ne, hene. Yan ji, li dinê, li deverên cihe - cihe kovar û rojnamên me yên ku bi rengekî periyodîk tîn weşandin, hene. Tişteki ku hin bêtr dilên me xweş dîke : Kovarên me yên ku bi tipên Latîni û bi çend zaravayan tîn weşandin hene. Digel van pêşveçûnên ku me dilşad dikin mîxabin em rasti hinek kesên wulo ji tîn ku pêşveçûna zîman a diroki, pêkhatina zaravan, girîngiya zîmanê nivisandinê û girîngiya zîmanê nivisandinê yê iroyin ji bo zîmanê pêşerojê, tîr tîr negihîştine. Hinek kesên weha, tîkoşîna ku ji bo zîmanê nivisandinê tî kîrin piçûk dibinin û mesela di hêlin "piştî

şoreşe". Hinek ji dî rîya makro - politikayê de zîman û xebatên çandî, bî gotîna "çîrok - mirok..." sıvîk dîkîn. A herî grîng, hînekkesên dîn ji, belkî bî "niyeta çenc" jî bo "yekitiya zîman" dîxwazîn tenê bî zaravakî bêt nivîsandîn. Lew_re lî gor wan, nivîsandîna bî zaravên dîn ne pewîst e. Lê divê neyêt jîbîrkîrîn ku metodê zanîstî wek warên dîn û warê zîman de jî, dibêje bî rengekî objektîf rastîyê jî xwe re bîkîn bîngêh û teşxîsa xwe lî gor wê bîkîn. Tenê pîştî têgîştîna rewşa heyî çare tê ditîn. Lî Kurdistana îroyîn zaravên jî hev cuda tên şor kîrîn. Jî bo ku fikîrêkê bîde xwendevan em xerîteke zîman jî raber dîkîn (I). Divê em dîyar bîkîn, ku hewcedariyêke mezîn bî xerîtên zîman ên ku cîyên zaravan bî fireyî raber dîkîn, heye. Wek ku tê zanîn, pîraniya mîletê Kurd zarava Kurmancî (Kurmancîya Bakur), yêni mayî Soranî (Kurmancîya Başûr), Zazakî (Kirdkî, Dîmîlî), Hewremanî - Goranî, Kîrmanşakî, Lurî - Feylî dipeyîvîn. Jî van, dî Soranî û Kurmancî de zîmanê nivîsandî lî gor yêni dîn pêş ve çûye, dî zaravên dîn de zîmanê nivîsandî û xebatên lînguîstîk zaf kêmiyê û em dî nivê duwemê sed sala bîstan de ne! Pîr kêmiyê bî jî, lî ser van zaravan hînek xebat hatîne kîrîn. (Em jî van, ên grîng bî rengekî bibliografîk lî jêr dîvîsîyîn) (II). A grîng, bî çandî karîna me nivîsandîna van zaravan û lekîlînê lînguîstîk in. An na, heke em bejîn "jî xwe ev.... jî me kêmiyê bî" û bî vî awayî jî xwe re ambargo bînin û çav û guhên xwe bigîrîn, em nîkarîn pîrsên zîmanê xwe çareser bîkîn. Armancê bîngêhîn û nihayî, helbet gîhiştîna yekitiya zîmanê netewî ye. Lê ev karekî ku bî lez bêt kîrîn nîne, ne karê rojan û salan e. Yekitiya zîmanekî carîna pêvajoyêke gelek dirêj dîde ber xwe. Dî nav vî pêvajoyê gelek dirêj de, divê pêşî zaravên ku hene bî nivîsandî, ferhengên wan û strukturên wan ên rêzîmanî bî awakî zanîstî derkevîn rastê. Lî aliyê dîn, divê em van zaravan jî aliyên fonetîk (zanyariya dengan), morfolojîk, sentaks (awayîya hevokan - cîmle -) û semantîk (zanyariya têgîhanê - mana -) ve dîr û dirêj bîdî ber hev (mîqayesê bîkîn). Bî zanîna xezîna bîjeyên zaravan, strukturê wan ê rêzîmanî û bî zanîna minayî û cudatîyên dî nav wan de em dîkarîn bîgîhîjîn xebatên ber bî yekitiya zîman ve. Ev, jî bo bî kûrayî û fireyî têgîhîş-

tîna zîmanê kurdi û dîroka edebîyata kurdi jî pêwîst e.

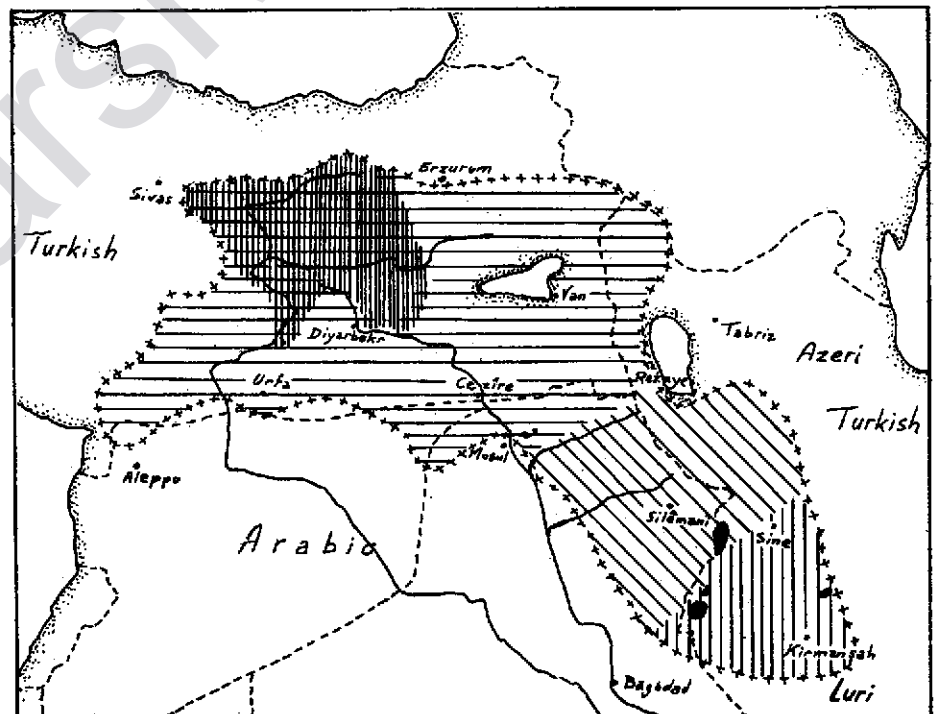
Divê jî aliyê pratîk - pragmatîk ve jî hemû zarava bî nivîsandî û analîzîrîn. An na, bî zanîna zaravên wan em ê çawa bîkarîbî xîtabî bî mîlyonan mîrov bîkîn? Em ê çawa bîkarîbî wan bîkîşîn qada tekoşîne? Zîmanê nivîsandîne jî vî aliyê ve jî gelek hîsâyîyan bî ber me dîxe. Dî zîhniyet û toreyî (tradîsyon) 'eşîrî de, her 'eşîret an grubeke Kurd, yêni derveyî xwe piçûk û nîzm dîbine. Bî terîkandîna vî zîhniyetê em dîkarîn toreyên rast û bî şîhet pêk bînin?

Têkoşîna jî bo zîman, parçekî bî tesîrê tekoşîna cîvîkî ya domdar û pîralî ye. Dî her zarava û devokê kurdi de materyalên bî devkî yêni zor dewlemend hene. Vatîniya me, bîjartî û nivîsandîna wan e. Çawa ku dî her çandeke netewî de qîmetên ku dîbî malê çanda dîne hene; wulo jî dî her zarava û devokî de materyalên ku zîmanê kurdi dewlemend bîkîn hene. Bes em bîzanîbî wan bîdî hev, bîcîvîyîn, bîbîjîrîn û derbasî nivîsandîne bîkîn. Qet ne be, em nekevîn pêşî kesê ku bî vî yekê dadîkevî.

Tenê bî kîrîna van tîştan em dîkarîn

jî yekitiya zîman re xîzmet bîkîn. Dî xîzmeta yekitiya zîmande ev şertên pêşî in. Pîştî rohnîkîrîna dewlemendî û hêmanên (xususîyet) her zarava û devokî, xebatên zîman dîkarîn bî lîkîmandî bîmeşî. Dr. Celîle Celîl, dî vî xususê de weha dibêje: "Serê serî da divê ku her zarava bî kûrayî û fireyî jî aliyên zanayên wan zarava de bîne ronak kîrîn. Hemû dewlemendîya xebîr (ûşe) ên zaravan bî ferhengî bî dayîne, bînyata rêzîmanê bî nas kîrîn, bî bêlav kîrîn lî hemû alîyan, jî xwendevanên Kurdan re.... Gava em hemû xebîrên zaravan bîzanîbî çêkîrîna termîna kulek nabî. Yekitiya zîman bî ditîna mîn grêdayîya mesela politikê û çêkîrîna mecal (hez) êd politik in. Gava her aliyê Kurdistanê bîgîhîjîne hev, dî wê demê da jî disa ev pîrs bî zorê ne gerek e. Bona vî jî disa demekî dirêj û tebi'î divê..."

Dî kurdi de raçandîna bîjeyan (çêkîrîna kelîmên nû) jî pîrseke aktuel e. Hînek kes, jî bo bîjeyên ku dî kurdi de tunene an dî hînek zarava û devokan de hene, lê ew nîzanî, jî ber xwe ve bîjeyan radîçîyîn. Bî vî awayî dî şûna yek bîjekê de gelek bîjeyên raçandî derdîkevî piyasê. Eger em lî ser vî xususê tîr neponîjî, dî zîman de wê nexweşîyên gran peyda bîbî. Rehet-

Kurdiya Bakûr (Kurmancî)   Kurdiya Başûr (Sorani)   Kurdiya Rojhûlata Başûr (Lurri)
 Zazaki   Gorani

Zaravayên ku lî Kurdistanê tîne peyîvandî

kırına van nexweşinan ji ne hêsa ye. Lew re, raçandina bêjeyan berpırsiya-riyêke giran e. Pêwîstiya nıvısandına bı zaravên têvel ji gelek alıyan ve eşkere ye. Lê dı vê xususê de çewtıyêke dın ji mewzûi - bahs e. Dıvê ev çewtı ji neyê kırım. Her zarava, dı şûna ku bı serê xwe bêjeyên nû raçine, dıvê bêjeyên lıteraturel ên zaravên dın bı kar bine.

An na, zaravên me, her ku dıçe wê ji hev dūr bıkevın û ev ji rê lı pêşveçû- neke neyını (menfı) vedıke. Jı kıjan zaravayı dıbe, bıla bıbe, hıberıyên pro- duktê folklorı yên ku tên berhev kırım, dıvê wek orıjınalên xwe bën nıvısan- dın. Tewer (hetta) dıvê ew kes û here- mên ku ev hıberı ji wan hatıne stêndın ji bën şanıdan. Heke em bı lıberçavgr-

tına van deçan (nuçte) hemû zaravên zımanê xwe yê ku xwedıyê gelek dew- lemendıyan e, derbasi nıvısandınê bı- kın, wê zımanê pêş ve bıçe. Cudatıyên teng ên heremı (lokali) pêşı wê dı nav her zaravayı bı xwe dê rabın û dı dı re wê zaravên me nêzi hevdu bıbın. Heke ne wulo be, bı bawerıya me wê ev cu- datı her ku dıçe zêdetır bıbın.

(I) Bruinessen, M.M van - Agha, Shaikh and state (on the social and political organization of Kurdistan), 1978 : 30

(II) 1- Benedictsen, A.M - Christensen, A. - Les Dialectes d'Awroman et Pûwü, Kobenhavn, 1921

2- Dersimi, M.N. - Kürdistan Tari- hinde Dersim, Halep, 1952, :42 - 56

3- Devrimci Demokrat Gençlik (Dergisi) - Dil Konusunda Bir Araştır- ma, İstanbul, 1978, Nr : 1 - 11

4- Fuad, Kemal - Kurdische Hands- chriften (werz.d.orient. Handschr. in Deutschland XXX), Wiesbaden, 1970.

5- Hadank, Karl - Mann, Oskar - Mundarten der Guran, besonders das kandulai, Auramani und Badschalani, Berlin, 1930.

6- Hadank, Karl - Mann, Oskar - Mundarten der Zâzâ, hauptsächlich aus Siwerek und Kor. , Berlin, 1932.

7- Hewrami, Seydi - Diwan (bı za- rava Hewrami).

8- Jaba, A. - Dictionnaire Kurde - Français, St Petersburg, 1879.

9- Kurdo, Qanatê - "Kategoriya cinsan, navan û konstruksiya berkari lı Zaza da."

10- Kurdo, Qanatê - "Sazmaniya berkari (konstruksiya obêkti) lı Zaza de." têzisên gotaran bo qedrê heftê sa- liya V.I. Abdêv (bı Rusı : K.K. Kurdo- êv, Obakinaya Konstruksiya lı Zaza da.)

11- Lerch, P. - Issledovanie Ob ira- nısk Kurdax i ix predkax severnix xal- dex, Spu. 1856 - 1857, 1858.

12- Mac Kenzie, D.N. - "Guran" (Enzyklopädie des İslam)

13- Mac Kenzie, D. N. The Dialect of Awroman (Hewraman-i Luhon), Kobenhavn, 1966.

14- Mac Kenzie, D.N - The origins of Kurdish, Transactions of the philologi- cal society, 1961 : 68 - 86.

15- Mewlewi (Abdurrahim

Tewgozi), Diwan (bı zarava Hewrami).

16- Minorsky. V. - "The Gûran" (Bulletin of the school of oriental and African studies, 1943, XI/1 : 75 - 103).

17- Minorsky V. - Enzyklopädie des İslam ("Kurd", "Kurdistan", "Lek", "Lur", "Luristan", "senna").

18- Mukriyani, Giw, - Elf û Bêy Kurdi wênedar be tipi Latini be zara- wekani Sorani, Badini, Feyli, Hewra- mani, Hewlêr, 1972.

19- Mukri, M. - Text in Archaic Gûran Dialects.

20- Soane, E. B. - "A short anto- logy of Guranı Poetry", journal of The Royal Asiatic Society, 1921 : 57 - 81.

21- Tahir, Baba - (Helbestên Lurri)

22- Wahby, Taufiq - The origins of the Kurds and their language, Sweden - 1982.

JI ZMANÊ ÇARINAN KULMEK EVİN II

M.Ferzend Baran

- VII

Evındarê, evındarê
Kor, ker, lal ne be
Evındarê, evındarê
Dijmın disa ew dijmın yê n sedsalan in.

VIII

Evındarê,
Eger rojek westiyam û ketım
Eger rojek ax'a delal bang mın kı
- Bo govenda dawı
Birneke... mın ji bigre ba xwe

IX

Ez çawa bıkıım ?
Kurê xelkeki bırandar
Sorgula evinek pelxı me
Ez çawa bıkıım ?

X

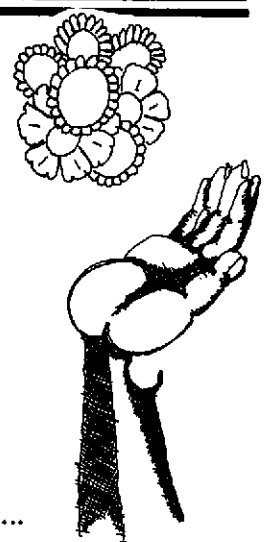
Evin, xezala bırandar
Maxrûr û westiyayı
Xwe lı kepiran dıxe
Bo dılopa ava jıyanê

XI

Tu,
Ava pola
Axa sosma
Û heviya çavên mırovên me, tu...

XII

Tu, dı navbera xweşiyên rûpelên
- Qedim de
Tu, lı ser çavên teyra zerdeşt
Tu, dı nav çırıska ağır yê Ararat
Tu, bı binevşten çıyayê Suphanê ve

NAMÊN XWENDEVANAN

JI BERPIRSIYARÊN KOVARA BERBANGÊ RE.

Beri destpê ka name ya xwe, ez sîlavên birati li welatperwer, şoreşger û rîzgarixwazan dikim, yê ku ji bo serbixwebûna welatê xwe û azadiya gelê xwe tê dikoşin.

Kovara federasyonê nî komelên Kurdistanê li Swêd "Berbang" kete destê min. Bî rasti kovarekê gelekî hêja û giranbîha ye. Bî xweser nîvisandina wê ya zîmanê Kurdî, giranbîha û delalî ya wê bêtir dîke û mirov bêtir baldarî xwe dîke.

Serbilîndî û dîlxweşîya mezînêve, ku komelên Kurdan tev xwe gîhandîne hev û li bin ala federasyonê de gîhane hev. Ez bawerim ku ev daxwaza hemû kurdan û welatperweran e.

Lê daxwaza herî mezînêve ku şoreşger, pêşverû, welatperwer û sosyalîstên kurdan li bin alekê sazîyekê de bîbin yek, li ser rêçêke rast, bê berjevendi (menfet) û bê sîncî ti doza xwe berbî pêş bîbin. Ger ne usa be, ger em tev destên xwe nedîn hev û piştên xwe ji hevra nekî hêt (diwar) rîzgarî û xelasiya me kurdan tiştêkî pîr dijware. Ji ber vênayê ku gelê me bî sed salan şerê serbixwebûnê û azadiyê daye, lê hêjî ne gîhaye daxwazê û kama dîlên xwe.

Bî kurtî, dem dema pişt girtin, dem dema destgirtin, dem dema yekîtî û hevalbendî ye.

Berbang, bî zîmanekî pîr xweş hatîye nîvisandin. Daxwaza minêve, ku Berbang jiyana xwe bî zîmanê xwe yê zîkmakî berdevam bike û bî kurdî bîdomîne. Çaxa wîsa be, ez bawerim ku, wê gelek bêrdarî (feyde) li kurdan bibe û herweha wê zîmanê wan berbî pêş ve here.

Lê belê dî Berbangê de şaşî û çewtîyekî pîr mezîn hatîye kirin. Ger ev şaşî bî zanetî hatîbe û bê kirin bî ya min ev pişavtî û daxwaza dijminê tîne cîh.

Ev şaşî eve :

Dî rastnîvisê û gramera Kurdî de divê tip (herf) ên Kurdî bî rastîn bê nîvisandin. Divê zîmanê me li ser hebûna xwe bê nîvisandin, ne bî tipê nî welatî dîn.

Wek "î" û "î" (Dî Kurdî de bî kumîk û bê kumîk e)

Dî Kurdî de ev tip hene. Ê tu kes nîkare vênayê li gor zanîna xwe bîpişêve. Mafê tu kesî tune ye ku bî zîmanê Kurdî bîlîze û ji serê xwe tiştan derxîne. Divê dî Kurdî de rastîn "î" "î" bê nîvisandin û bîkaranîn. Tipê nî "î" "î" bî Tirkî ne û ji bo zîmanê me û karnayê. Mafê tu kesî ji tune ye ku daxwaza dijminê bine cîh û zîmanê me û tipê nî wê bîpişêve.

Ev yek ji daxwazên dijminê ku zîmanê me bîguherîne û bêjeya xwe têxe nav bêje û zîmanê Kurdî. Em vênayê xweş dibînin ku, gelek ji kurdan nemaze yê nî dorhêla (Konya, Meletya, û.h.w.d.) hatîne asimîle (pişavtî) kirin û çaxa dîaxivî jî sedî heştê gotînenê tirkî dîxî nav zîmanê Kurdî. Vênayê em tev dîzanî û dibînin. Ev jî, ji ber, ku bî zîmanê xwe ne xwendîne û ne nîvisandinê. Lê ev kêş li Awrûpa heye. Divê bî pirtûk, kovar û rojnameyên Kurdî, Kurdîyêke xweser bê nîvisandin, daku ev bîrayên menî, ku hatîne pişavtî, jî vê çîravê û jî navê herî yê derkevî û bîkarîbî bî zîmanê xwe bîaxivî. Ger ne wîsa be derketîna jî nav çîrava dijminê ne hêsani ye.

We dî Berbangê de gotîye ku, jî bo hêsaniyê me "î" "î" nîvisandinê. Bî a min ev ne hêsani, ev jî bo kurdan û ji bo bêje ya kurdan şemaçêke mezîne. Ger hûn dîxwazî bî zîmanê Kurdî bînivîsin, û bêje ya Kurdî bîpêşve bîbin, divê hûn bî rastîn û bî bin-

geha bêje ya Kurdî bînivîsin. Ne ku bêje ya Kurdî bîpişêvî û tipê nî bîyani têxî şûna tipê nî Kurdî. Bî a min hûn bîşk (istîmar) bî bêje û tipê nî Kurdî dîkî. Ger hûn wîha berdevam bîkî, hûnê bîrinekê mezîn dî bêje ya Kurdî de ve bîkî. Ê bîrîndar bîkî. Herweha hûnê bîbin aşta ku Kurdî hîni Kurdî ya şaşî bîbin.

Dî vê dema me de gelek rabûne û cûre cûre pirtûk an gramere Kurdî jî serê xwe derxistîne û li gor xwe bî kar anîne. Her kes jî serê xwe rêzîmaneke Kurdî derdîxe. Ez bî xwe jî dîkarîm jî serê xwe hînek tiştan bînivîsim, lê ev tiştêkî şaşê. Ji ber ku, bîngeha rêzîmanê û gramera Kurdî "Mir Celadet Bedîrxan" derxistîye. Bî a min ew jî hemûyan rastîre. Ji ber ku, bîngeh bî destên wî hatîye avêtî, û ev çend salî zîmanê Kurdî dî rêça wî de tê nîvisandin.

Bî kurtî, divê Kurdî rastîn bê nîvisandin, divê bîşk bî tipê û bêje ya me berbîpêş ve here û dewlemend bibe, ger bî şaşî bê nîvisandin, wê Kurdî bî şaşî hîni xwendî û nîvisandinê bîbin û herweha, wê bêje ya wan bîpişêve û jar bibe.

Daxwaza minêve ku hûn Kurdî yeke xweser û rastîn bînivîsin, ne ku, pê bîlîzî.

Ez cardî Berbangê pîroz dîkî û sîlavên xwe jî wera bî rê dîkî. Hêvidarîm ku Berbang bîjî û bîdome.

Têbîni:

Ger hûn vê nîvisara min dî Berbangê de bîweşînin ezê dîlxweş bîbîm.

Brayê we
Brîndar

JI NIVISVANÊN BERBANGÊ RE

Du hejmarên kovara we a Kurdî-û welatparêz hatî gîhan destê min. Bî

NAMÊN XWENDEVANAN

rastî ji bona me Kurdên ku dixwazin li derî welat hin xebatên çandî û wêjeyî (edebî) bikin ; kovara BERBANG zehf rind e.

Pirozkirina we welat - û Kurdparêzan pêwîst e. Merov bi Kurdîtiya xwa şermada dibe kû abonemanên kovarê bi tenê sê (sise) kes in. Bi rastî wek (mîna) we nivîsiye ; em zehf jêhatî ne !

Ez niha ji bona (bo) şeş mehan dibim aboneman. Piştî şeş mehan, heke rîknên (şertên, hoyên) min ên derwe-latî bi vî awayî (felî) bidome, ezê dîsan bibim aboneman.

Serketin, serfirazî: û serdarîya we xebatkarên kovarê dixwaza dile min e.

Brayêwe Bro

HEVALÊN HÊJA BERPIRSIYARÊN BERBANGÊ,

Heta îro du hejmarê Berbang ketin destê me. Dilê gelek welathêzên Kurdistan we şakir. Ji ber vê yekê ez we pîroz dikim.

Lê neha çend gotinên min hene, ezê wana binivîsinim. Îro BERBANG bi destê "Federasyona Komelên Kurdistan" li Swêd bi zmanê Kurdî tê çapkirin. Di elfaba Kurdî de, (i) (i) weka (i) ya tirkî, herfa (i) jî bi vî awayî (i) tê nivîsandin. Bi bir û bawerîya min awaku hûn dîvîsînin ne raste. Elfaba Kurdî dê sube çawa bê nivîsandine, la-zîme ku îrojî wer bê nivîsandin.

Neha ez dikim ji Berbangê hejmar du (2), rûpel pênc (5) çend ûşe bona xwanêkirinê binivîsinim. "Leşkerên Îsraîl, kesên sivil ji esir dıgirtin" bi dî-tîna min lazîm e ku em bêjin, "Leşkerên Îsraîl, kesên sivil jî digirtin". lazîm e viya weha bê nivîsandin..

Û ez helbest kî jî ji kovara Berbangê re birê dikim. Bi slavên Şoreşgerî. Serketina we herdem daxwaza meyi.

Bêkes Hêvî

Ji bo.

BERPIRSIYARÊN BERBANGÊ

Dema kovara BERBANG giha destê min û min hundirê wê jî dît ku mîna navê xwe bi zimanê kurdî hatiye nivîsandin. Dilê min gelek xweş bu. Hivî darim kovar jî bi xweşî bidomîne. Sipas ji pêkvan û nivîsvanan ra.

Herweha ez vê helbesta xwe ya jorîn bi rêya BERBANG'ê jî gelên Kurdistan, ra diyarî dikim.

Siyabend

XORTÊN HÊJA

Nameya we hat, dibînim hûn ji hev-kariya kalekî wek min narevin. Bê gu-man ez bi zanîna vê yekê dilgeşim. Ji ber xebateke lezwxaz û dirêj bersiva nameya we bi derengî ket, hêvîkarim ku careke din bersivên we zûtir bigê-hên destê we.

Sed mixabin dema xort û li ser xwe bûm xebateke gelêr neket ber min. Gava îro ew rê li ber min vebû, ez xwe di koça jînê a paşîn da dibînim, ku nema bi kêrî xebatîne westxwaz tîm. Ne îro, berî çar salan min qelsiya xwe nasî bû û holê ji lawê xwe yê ku li Aw-ropa dimîne ra salix dabû.

Îro salên min dibin heftê û çar, Qel-sim ne wekî par û par ne wek pêrar. Roj bi roj bi şûnda diçe siheta min, bir û raman ji min tev bûn ser û bin. Destên min dihejin û çok dirikrikin, Ên rewşa wan ev, ma çi dikarin bikin ? Mixabin nema bi kêrî xebatê tîm, Ya bi min bibe berî nedim rêya kê. Qasî bikarim gelê xwe bikim hişyar, Tu ca-ran destê xwe nexim destê neyar.

Tenê ya dilê min geş dike ew e ku dirêjiya 56 salan têkoşîna min ji bo pêkanîna xebateke gelêr bû. Ev e ez dibînim ew awayê xebatê ku min dix-west îro li pêş gelê Kurd e û lawên gel ên serbilind bi dilxweşî pêda diçin. Bawerim ku di pêşendeyek ne pir dîr da, hemî dîşên kurdî çawan îro ji bo zimên bi hevkarî û yekdestî dixebitin,

ji bo welêt ji welêt xebata xwe bikin yek û bi ramaneke xweser bixebitin.

Di meha pêş me da nivîsara ku ji Berbangê ra bişînim dê li ser elîfbêya kurdî be.

Silav û qencîxwaziya min ji we bira-yên ku bi derxistina Berbangê mijûl dibin ra.

Osman Sebrî

HEVALÊN RÊYA XEBATÊ

Dijminên devbexîn be hovîti Kurdistan çar parçey kirine. Hebûna Kurdê me be sed salan talan dikin, gelê me kurine nava xezanyê û nezanyê, çanda gelê me ji qedexekirinê. Iro ku kovar û rojnemê Kurdî li walatê Avropaê dertên, gelekî kêrhatîne bona gelê me. Kovar û rojnemada ser tarîxa Kurda msalê tîne neşerkirin, ulmdar û agelbendên me nêta xwa debêjin. Xwandevan ji nasya xwe didine (tarî-xa) mîjûte gelê me û ku bar dibin, waki ew je meletê Ahmedê Xanîne, nevyê Salahîdîne, Ayûbinê û nevirçke Feyyê Teîrane. Borçê întilîgensya meye waki (selseleta) rêştê çahelra bêjen ka em kîne. Ka şaşyê me çê bûne waki em gehîştîni evê rojê.

Beraêd hêja, hûn ji wak pêşmergêd meye merxwas şer dekin, hun şere ge-lemê dikin. Waki merev be agelî şere gelê me beke, ew hezar tor u çerberxana gewatere. Xebat wa wê çêve gelê çotkar û karkêra veke. Braên hêja, ez kubarin ku hûn kare walêt dikin. Hûn wusa ji zman û çanda kurda pêşda di-bin. Em bawarin ku "Berbang" jî wê wak kovar û rojnemên din hertim deng û behsan ji Kurdistanê begihîne me, usa ji we rêya têkoşîna gelê Kurdistanê da xebateke pir hêja pêkêne.

Glê "Berbang" jî halê Kurdistanê çêmkî hê gelê me azayî dest neanîne. Bera zûterekê steyrka sebê (Gelavej) le ezmanî Kurdistanê beceruse û sebeke xer li ser gelê me vebe. Bera tev jî pen-çê xwe bavêje ser herçar parçê Kurdistanê.

Hesenê Ûso

BOYAXKÊ

FIRAT CEWHERI

SOLAN

Osman xwe kelgiri kir û ji diya xwe re got :

— Daye, ji min re sindoqekê bikire ez ê ji xwe re boyaxê bikim û dîrav bîdim hev.

Diya wi lê vegerand û got :

— Lawê min, tu mkari, tu ê çawan boyaxê biki ?

Osman xwe hebki delali kir û got :

— Wele ez dîkarim bikim. Çima kincên lawê ciranê me xweşik in û solên wi nû ne, yên min kevn in ? Ez ê ji xwe re boyaxê bikim û ji xwe re pê kincan bikirim.

Diya wi stuyê xwe xwar kir û bi keser got :

— Lawê min, bavê te çuye kar. Ew ê cejna qurbanê vegere malê. Hingi ez ê ji lawê xwe re çatek kinc û cotek solên xweşik bikirim.

Lê Osman disan qebul nekir. Herdu hingên xwe li erdê xist, kelgiri bû û got :

— Na, na ! Wele tu ji min re kincan nakiri. Tu ê wek par bêje ku "Em ê pê kirya xêni bîdim û ji xwe re pê genim bikirin."

Diya wi ber bi wi çû, hambêz kir, maç kir û got :

— Bî soz, ez ê isal ji lawê xwe re kincan bikirim.

Lê Osman jê bawer nekir. Ji ber ku her sal digotin "Em ê ji te re kincan bikirin." Lê nedikirin, Cejna Remezanê gava ku Osman û zarokên hevalên xwe li malan li şekir geriya bûn, hevaleki wi nehîştî bû bi wan re bigere, dehfeq dabûyê û gotibû :

— Bî me re negere. Kincên te pinekiri, solên te qetiyayi ne û lîxistibû.

Osman ji hingi girya bû, bazdabû malê û bi ser diya xwe de qeriyabû.

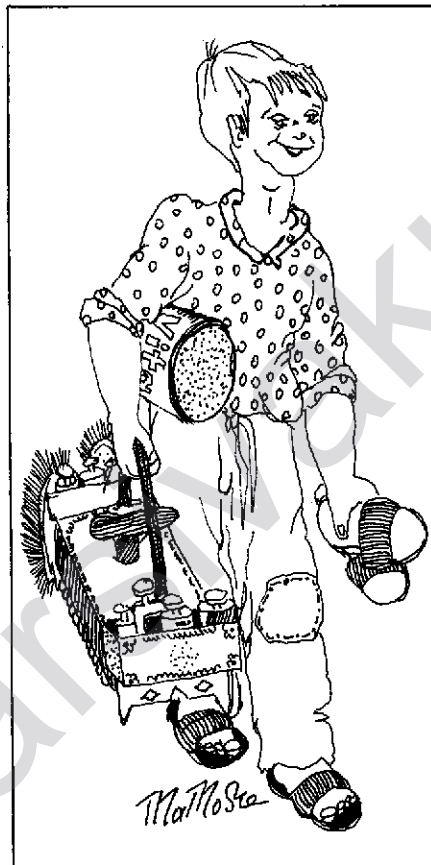
Gava ku ew tişt dîhatin bira Osman, Osman hin bêtr bi ser diya xwe de dîqeriyay.

Diya wi ji ber nekir der. Rabû ser xwe û ber bi kulinê meşi. Ji kulinê destên xwe xist nav lihêfekê, perê xwe yên ku di nav kevnikeki grêdayi bû, derxist û du heb pelên deh wereçeyi jê

derxist. Paşê ew desmalka xwe grêda û disan bir xist nav lihêfê. Bist wereçên ku derxistibû direji Osman kir û got :

— Ha ji te re lawê min. Here ji xwe re sindoqekê bikire.

Osman ji kêfan dikiri bîfrya. Hema bi herdu destan êrişi wan peran kir. Lê gava ku bi tenê biçûya ser xerêt, dibû ku apo Ehmed jê re sindoq çênekira. Ji

ber ku hin zarok bû. Dî bû ku apo Ehmed baweriyay xwe pê neaniba.

Îcar li ber diya xwe geriya û bi stuxwari jê re got :

— Yadê ! Ma çî dibe lê, bi min re were ser xerêt bila zûka ji min re sindoqekê çêke.

Diya wi lê nihêri û dilê wê pê şewiti nexwest kukefa wi bişkine û got :

— Xwe ragire lawê min, ez hevîr bikim, ez ê bi lawê xwe re werim ser xerêt.

Osman lê vegerand :

— De yadê qurban. Zûka hevîr bike.

Diya wi, rabû çû teştê hevîr derxist û bir da ber kisê êrd. Sê çar must ard

berda binê teştê û rûnişt hevîr kir.. Lê Osman tebatî nediketê. Li dora diya xwe dida lotakan. Geh av bera ber destên wê dida, geh ji hevîrê ku ji teştê dipekiya dida hev û dixist teştê.

Diya wi hevîrê xwe qedand, kevnikek avêt ser û teştê xwe dani çuncikekê. Osman hin ji vir de wê de baz dida. Hema digot : "Zû yadê !"

Diya wi ji ew qet nedîşkand. Her ku wi digot : "Zû yadê !", diya wi ji digot :

— Erê yadê bi qurban, em ê herin.

Diya wi, piştî kû hevîrê xwe dani çuncikê, dawa xwe dawşand, destên xwe şuşt û ji Osman re got :

— De haydê lawê min, em herin, beri ku bibe êvar.

Osman, destê xwe avêt kirasê wê û derketin. Mala wan li qraxa bejer bû. Çemeki mezîni di ber mala wan re derbas dibû. Gava ku dibû zivistan, ew çem carna radibû, ava wi pîr dibû, dibû wek lehikê. Lê niha havîn bû. Av di çem de bi delkan diçû. Roj dijwar bû. Ji germa leyland rabûbû. Heke mirov satilek ava cemidi danîya ber tavê, ew dê di hundirê pênc deqîcan de bikeliya. Dî wê germê de Osman û diya xwe ber bi bajêr dilezandin. Osman hin ji dawa diya xwe bernedabû. Te digot : "Qey dê diya wi ji destan bazbide." Destekî wi bi kirasê diya wi vebû û destê din ji li ba dikir. Gava ku çem xelas kirin, Osman xwe avêt pêşîya wê û got :

— Yadê, ez ê bêjim,

Boyax, boyax !..

Apo, boyax !..

Xalo, boyax !..

Ez solan dibiriqînim !

Ger hûn xwe tê nebinin,

Çerxiki ji nedme min !

Ji bo ku ez peran pîr bîdim hev û ji te re ji huburyekê bikirim.

Kêfa diya wi ji van peyvên wi re hat, daqul bû, maç kir û got :

— Aferin lawê min. Lawê min jêhatiye. Lê, tu û zarokên xelkê li hev nexin haa !..

Osman got :

— Na, na !

Riya xwe nêvi kurbûn. Bî qasi bist deqîcan mabû, ku bighan ser xerêt. Lê roj hin germtir dibû. Mirov digot, qey agrî bi erdê ketiye. Osman û diya xwe di xweydanê de mabûn. Lê qet xema Osman nebû. Hin ji, destê wi bi kirasê

diya wi ve bû û xwe li ba dikir. Êdi ketin nav bajêr, xwe dan kêlekeke dikanan û xurt meşyan. Dikan bî rêz bûn. Li ber hin dikanan sindoqên bacan, isot, firingi û pivazên şin hebûn. Li ber hin dikanan ji, tayên rengo mengo bî dar de kiri bûn. Osman û diya xwe her dimeşyan. Beri ku biqêhêjin ser xerê, bî çar dikanan, Osman got :

— Dayê, dayê, ka binêre !

Tu nabê hin zarokên boyaxkêr ditîbû. Diya wi sekini û li wan zarokan nihêri. Çar zarok bûn. Herçaran ji sindoqên xwe li pêşya xwe dani bûn û rûniştibûn. Lê yeki ji nav wan çiqas xweş dikir. Gava ku wi firça xwe li sindoqê dixist, mirov digot qey ew li tembilkê dixê. Wisan xweş lê dixist. Hema Osman li firça wi û li sindoqa wi dinêhêri, eger bî ya wi ba, ew ê li wir pîr bimana. Lê diya wi destê wi kişand û got :

— Zû lawê min, êvar e, ancax em bighêjin.

Osman xwe piçki delal kir û got :

— Yadê, ez ê ji karibim wisan bikim ?

Diya wi, serê xwe kil kir û got :

— Erê lawê min ! Tu ê ji hin bibe.

Ew meşyan, ketin nav dikanên xeratan. Çavên xwe li dikana Hoste Ehmed gerandin. Hoste Ehmed, destebirakê bavê Osman bû. Demekê wi û bavê Osmên, bî hev re çaxaxi dikirin. Pîr caran hatibûn girtin, pîr caran ji ji mirnê filti bûn. Rojekê ji, gava bî şev li tixûp dixin, bî lingê Ehmed de bombe diteqe. Ji wê roje bivr de, dev ji çaxaxê berdidim. Bavê Osman, her havin diçû bajarên mezî û li wê kar dikir. Ehmed ji, bî wan perên ku ji çaxaxê dabû hev, ji xwe re pê dikanek xeratîyê vekirbû û kar dikir.

Piştî çend dikan derbas kirin, gihaştin cem dikana Ehmed û derbasi hundir bûn. Hoste Ehmed, tenê dergûş çêdikir. Bî qasi deh dergûşan li hundir hebûn û yek ji di destên wi de bû çêdikir. Hoste Ehmed, serê xwe hilda bani, por û bijangên wi, ji toza textan spi bûbûn.

Xatûnê rojbixêrbûn dayê.

Hoste Ehmed :

— Wey tu ser, ser û çavên min re hatiyî, Xatun ! Kerem bike derbas be !

Xatûnê derbas bû, xwe da ser textikeki û rûnişt.

Hoste Ehmed, şalawarê xwe dawşand û pirsî :

— Êêê... Xatûn, de ka bêje, bê hûn çawa

wan in, Hûn ji birakê min Misto naman digrin an na ?

Xatûnê piçeki din ji çihê xwe xweş kir û bersiv da :

— Erê wele kekê Ehmed, wi çendê berê nameke wi hat, di nameya xwe de gotibû : "Ez ê bî beri cejna hecryan bî pênc rojan werim."

Hoste Ehmed :

— Nabêje karê wi çawa ye ?

Xatûnê :

— Xwedê zane, di avahikê de kar dike. Vê carê Osman, ji bêhna toza textan kuxuya. Bî kuxina wi re, Hoste Ehmed berê xwe pê ve kir û pirsî :

— Êêê Osmankê min, tu çawan i ?

Osman weki ku fedi kir, bî dengêki nizim bersiv da :

— Ez baş im, apo !

Hoste Ehmed, disan berê xwe bî Xatûnê ve kir û pirsî :

— Xatûn, hûn ê kengi Osmên bîşinin dibistanê ?

— Bî xêr sala were, kekê Ehmed ! Mesrefa dibistanê girane, lê Osman dixwaze herê.

Hoste Ehmed, wa bî dengêki gur got :

— Na, na ! Lêwik bîşinin ! Dibistan baş e Xatûn ! Bila ji xwe re bixwine, bibe tîşteki.

Kêfa Osman, wê biskê ji sohbetê re nedihat. Hema dixwest, ku deqekê beri deqekê sindoqa wi çêbibe, ji xwe re boyaxê bike û pê kincan bikire. Îcar xwest, ku bala diya xwe bikşine ser xwe, ziq li çavên wê nêri.

Diya wi, lê hayî bû. Zanibû, ku tebatî nakevê. Ji ber vê yekê, zûka ji Hoste Ehmed re got :

— Kekê Ehmed, riceke min ji te heye.

Hoste Ehmed, wa bî şaşmayî li çavên wê nêri û got :

— Kerem bike, Xatûn !

— Osman dixwaze ji xwe re boyaxê bike.

— Êêê !..

— Lê sindoqa wi tune. Em hatine nik te, ji bo ku tu jê re sindoqekê çêbike.

Hoste Ehmed kenya û got :

— Rice gişt ev bu, Xatûn ?

— Erê wele, kekê Ehmed !

Di wê deme de, Osman ew bist wereqên ku pê re bûn, dirêji Hoste Ehmed kir. Hoste Ehmed, destê wi guvaşt û got :

— Na lawê min, ma ez ê peran ji te bistinim ? Tu ji xwe re bî van peran firçe û boyaxê bikire. Lê piştî du rojên din were sindoqa xwe bibe.

Piştî ku Hoste Ehmed weha got. Xatûnê nizanibu, ku bî çî awayî sipasên xwe jê re pêşkêş bike. Lê piçki hizirî û wa bî stuxwari got :

— Xwedê ji te razi be, Xwedê kemasiyê nede te, kekê Ehmed !

— Tu çî dibêji Xatûn ? Min û bavê Osmên tam deh salan bî hev re kar kirîye.

Xatûnê disan got :

— Xwedê kêmasiya te nede !

Paşê rabûn ser xwe û destûr ji hoste Ehmed xwestin. Hoste Ehmed rabû ser xwe û bî wan re derket heta bî devê deri.

Osman û diya xwe ji Hoste Ehmed xatir xwestin û beri dan malê. Piştî ku du roj derbasbûn, Osman disan çû cem Hoste Ehmed. Hoste Ehmed sindoqa wi çêkiribû. Jê re qayişek ji lêxistibû. Osman qayişa sindoqa xwe avêt stuyê xwe û bî lez ji dikanê derket. Gava ku Osman çû, Hoste Ehmed bî du wi de bang kir :

— Osman, Osman !

Osman lê vegeand û got :

— Çî ye, apo !

— Binêr lawê min, li xwe miqate be, tu nekevi ber tu makinan haaa !..

Osman bî dengêki bilind bersiv da û got :

— Na, apo ! Na !

Ew ber bî dikana boyaxê çû. Ji xwe re firçe û boyax kirî. Çû li cem zarokên boyaxkêr rûnişt û bang kir :

Boyax, boyax !..

Apo, boyax !..

Xalo, boyax !..

Ez solan dibiriqînim !

Ger hun xwe tê nebinin,

Çerxiki ji nedine min !

Hema zilameki dirêj, bî navpi, sola xwe dani ser sindoqa wi û got :

— Zû birazi, qondera min boyax bike, beri ku makine here !

Osman firçe û boyaxa xwe derxist û got :

— Apo, niha di deqeke ded boyaxdikim.

Piştî ku qondera wi boyax kir, mênk du wereqe avêt ser û çû. Osman ew du wereqên xwe avêt çavika sindoqê û got :

— Ev sifteh e.

Heta bî êvarê, panzdeh wereqe kar kir. Hin ji boyaxa wi bî têra du rojan mabû. Beri ku here malê, çû dikanê qevdek pivazê hêşin kri û dû re berê

xwe da malê û lezand.

Diya wi di ber kuçik debû, agrê bîn beroşê tev dida. Osman, beri ku têkeve hewşê, bang diya xwe kir :

— Yadê, yadê !

Diya wi rabu ser xwe û bi kêf got :

— Tu hati, lawê min ?

Osman ji kêfan devê wi nediket hev.

Wi ji bi ken got :

— Erê yadê, binêr ! Va min pivaz ji kirî û hin çarde wereqê ji bi min re hene.

Diya wi ber bi wi çû, ew maç kir û got :

— Aferin lawê min ! Lawê min dê ji xwe re pê kincan bikire.

Paşê qevda pivazan ji dest wi girt û çûn hundir.

Kincên Osman, dest, ser û çavên wi di boyaxê de mabûn. Diya wi kincên wi jê kir û bi ava cemidî serê wi şuşt. Paşê şalwarkî qutik û vezelkî milkurt lêkir.

Şev êdî tari bû. Wext bû wextê şivê. Diya Osman rabû çû şiva xwe ji ser êgir daxist, xist firaxekê û ani dani ser sifrê. Paşê ban Osman û birayê Osman ê piçûk kir û li ser sifrê rûniştin û xwarina xwe xwarin.

Osman di ser şivê de, sîrf çala xwe û boyaxa xwe kir. Tew bi ya wi bûya, wi dê birayê xwe ê piçûk ji bi xwe re bibi- ra. Lê, diya wi nehişt û got :

— Na, lawê min, hê Hesenkê min pir piçûk e, Kengi ew ji wek te mezin bû, hingi bila apê wi Ehmed jê re sindoqê- kê çêbike û ew ji bi lawê min re were boyaxê bike.

Osman şireta diya xwe qebûl kir û lê vegevand :

— Dayê, gava ku kekê min ji bi min re were, hingi em ê pir peran bîdin hev û emê ji bo dibistanê ji xwe re pê pirtûk û penûsan ji bikirin.

Diya wi disan keser berda û got :

— Erê, lawê min ! Hun ê ji xwe re pê her taştî bikirin.

Paşê rabû ser xwe, çû nivînê wi li erdê raxist û ban wi kir.

— De Osman, were razê, ji bo ku tu sibê zû rabi, lawê min.

Osman, hema ji cihê xwe hol bû, çû ket nav nivînê xwe û raza.

Bi rojhelat re rabû ser xwe, ser çavê xwe şuşt, xuriniya xwe kir û rahişt sindoqa xwe, avêt milê xwe, berê xwe da sûkê û çû li cihê xwe ê berê rûnişt. Heta bi nivro, bi deh wereqan boyax

kir, paşê çû ji xwe re perçek nanê fir- nê û çend lib zeytûn kirî û hat li ser sindoqa xwe rûnişt û xwar.

Wê rojê sûk pir qerebalix bû. Nema- ze, ji gundan pir mirov hatibûn. Yê mast anibûn ji bo firotinê, yê hêk û yê barê êzangan...

Ji bilî wan ji, ew roj, roja çûna eske- riyê bû. Sûk tije xort, kal pir û zarok bubû.

Wê rojê Osman, tam bi sih wereqî boyax kir. Beri ku tari têkeve erdê, ra- bû ser xwe, û sindoqa xwe avêt milê xwe û berê xwe da malê. Gava ku gi- haşt malê, hin roj bi çamekê bilind bû. Diya wi şaş ma. Ji wê tirê, belene ha- tine serê wi. Lê gava ku gihaşt cem, Osman kenya, diya wi xwe negirt û pirsî :

— Xêr e, lawê min ? Çima tu weha zû hati ?

Osman destê xwe avêt bêrika xwe, si wereqê nişani wê da û got :

— A ez ji bo van zû hatim, dayê ! Ma qey ne bes e ?

Diya wi nû ve ruh pê de hat. Wê sindo- qa wi ji milan kir û bi hev re meşiyân malê. Paşê şiva wi dani ber, li cem rû- nişt û bi stuxwarî jê re got :

— Osmankê min !..

Osman sere xwe rakir, pariyê ku di dêv de bû, cût û got :

— Çi ye, dayê ?

— Lawê min, sibê şuşa gazê bixwe re bibe û ji me re gaznê bikire !

Osman disan kevçik li xwarinê xist û got :

— Bila dayê, bila !

Disan dest bi xwarina xwe kir û xwar.

Ew şev di ser wan de derbas bû. Si- bê zû Osman rabû ser xwe, wek her car ser çavê xwe şuşt, xuriniya xwe kir û rahişt sindoqa xwe, avêt milê xwe û çû li cihê berê rûnişt. Heta bi nivro kar kir. Paşê nihêri ku cipek sekini û çend zilaman xwe je avêtin. Gava ku wan zi- laman xwe avêtin, zarokên li cem Osmên gişan baz dan. Lê, Osman şaş ma. Nizanibû ku çî ye, an ji bo çî heva- lîn li cem giş reviyân. Hin wisan dhi- ziri, dit ku yeki bi milê wi girt û şima- qek lê xist. Paşê pehinek li sindoqa wi xist û got :

— Hey bêji, lawên bêjiyan ! Ev çend carin ku em dibêjûn "Li vir boyaxê ne- kin !"

Hingi Osman fehm kir, ku ev çawişên belediyê ne. Hema rahişt sindoqa xwe

Dûmahik li Rûpelê 20' an

EVE SONDA MÎN

Dûr ketime ji welat
 Ji dil û kezeb
 Axîfên kûr dikşînim
 Bêriya welat di dilê mînda şax daye
 Ax welat ax welat
 Welatê şêrîn
 Bihîşt rastîn
 Mîn çawan tu hêştî
 Bûme dereke li welatê biyan
 Lê min te navê tiye
 Mîn te ji bîr nekiriye
 Ê nakim jî
 Tu timî li bîra minî
 Lê ax çibkim
 Ew destê sîtemkar
 Ew destê xwîmrêj
 Destê ku bi xwîna Şêx Seîd
 Bi xwîna bijîşk Fûad
 Bî xwîna bavê Tujo
 Ê bi xwîna gelek lehengên din buye sor
 Mîn ji te avê tye der
 Lê bila baş zanibe
 Ev dijminê xwînmij
 Ev dijminê mirovşwar
 Ku tu serdestî û zor
 Mîn ji xebatê nake sar
 Ê çi nêz çi dût
 Ezê bixwîne bighîm te
 Wek Vîetnamîyan
 Kamboçyu Kubîyan
 Ezê te ji dijminre bikim trb û gor
 Ê ezê
 Ji nûda vejînim
 Şex Seîdê kal
 Bijîşk Fûat
 Bavê Tujo
 Ê bi hezaran rewanpakên bê nav
 Ezê rûnim li ser lat û zinarê n te
 Ezê hewayê pak û paçij
 Bikşînim kezaba xwe
 Ezê guhê xwe bidim xumxuma avan
 Şîrê na çiravan
 Xuşê na daran
 Qibe qîba kewan
 Viçe viçe çîvikan
 Ê dengê şalûr û bilbilan
 Ê ezê temaşe bikim
 Li nêrgîz û sosinan
 Sinbil û beybûn û benevşan
 Li pirpîzek û nesrîn û sorgulan
 Çawan dipişkîfîn û dibîşîrîn
 Ê ezê têr binêrim
 Li mêrg û çîmen û gihayên renga reng

Ku çawan wek xalîçan
 Welatê min xemilandine şeranser
 Ê bi xwezî
 Ezê bala xwe bidim fîstan soran
 Dê m bedew, çavreş û bisk xelean
 Çawa disemin
 Ê bi herdengî sitranê azadiyê dibêjin
 Ax welatê min
 Raste rast
 Mîn ji te dîrxistine
 Berê min dane biya cîyan
 Lê min ji te nekirine û nakin
 Bi sîpan û tendûreka te
 Bi şengal û seffina te
 Bi terame û ji bo teme
 Ê her û her
 Ezê ji bo te bim
 Tu wî rehê jina min
 Welatê min
 Bawer bike ji min
 Eve sonda min

Zînar Şîro

SPAS

M. LERMANTOV
 Wergerê ji Rûsî : R ê z a n
 Ez te spasdikim ji bo hemû tîştan
 Ji bo nihênîya kulên pîr arezû,
 Ji bo rondikên tal û maçên jehrayî
 Ji bo tola dijminan, bedbextên dostan
 Ji bo germa havîla belabûye li
 Kerbelani
 Ji bo her tîştên ez pêhatim xapandin
 li jîyanê

Her weha bike ku ez ji vîrûhada
 Hinekê hin te spaskim.

*****

Rîsta mîna derengketî.
 Mêjokê şox pîroz dîke
 Bila li bin baskên hemû
 Periyên erd û esmana dilovanbê.
 Ê bi bavêkê hêjabê.
 Wek dayîka xwe ê çeleng û bengîbê.
 Bila giyana wî mengbê.
 Li ser rastiyê bila sertbê, wek periyê/
 Herûvimbê,
 Bila nîzanîbê heya roja dawiyê
 Kul û azarên evîne
 Ê ne şanaziyên birên pûç û mîqrîs,
 Bila binêre bî dilek
 Li çûrkên xapan û rip
 Li vîrûvîten cihanê
 Bila negerê li hoyên
 Kewjên xwe, li keb û meraqên bêgane
 Bila bazdê ji tariyên dewlemenda,
 Giyan sipîbê û dîşadbê
 Ê ne şanaziyên birên pûç û mîqrîs

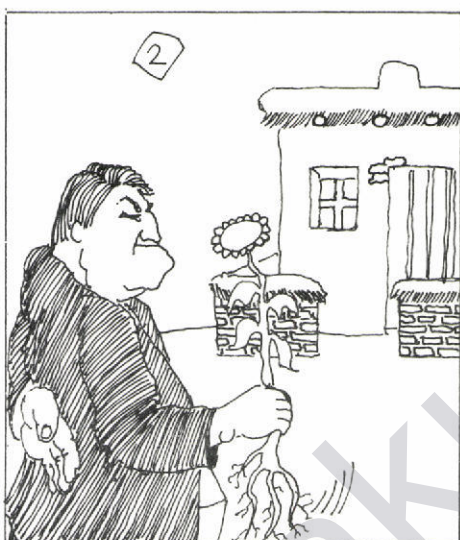
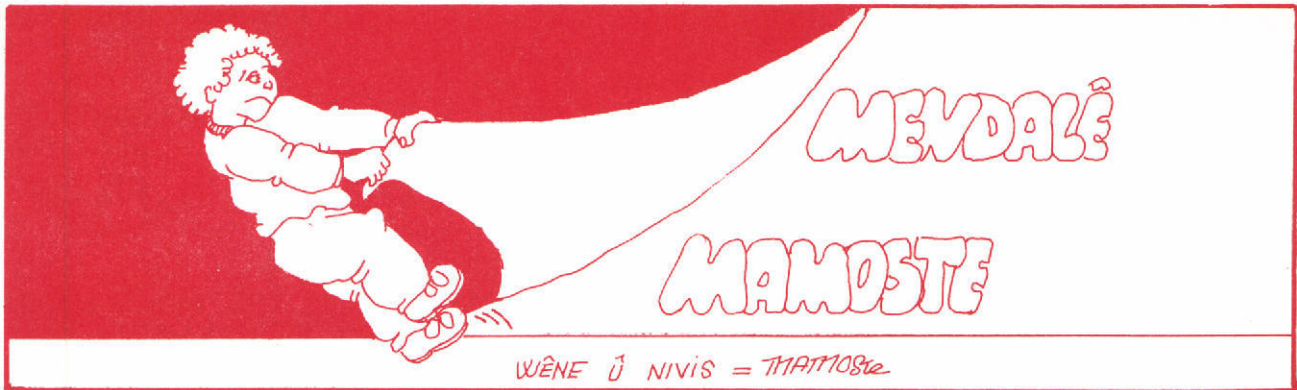
Dûmahika " Boyaxkerê Solan "

Ê ji dest wî baz da. Çawiş da dût. Dî vê
 navberê de, texsiyek ji jor de bî xurt
 dihat. Texsiya ku bî xurt dihat ji nişkê
 ve li nav guhên Osmên ket.

Tenê dengê ji Osman derket, den-
 geki bî çêrin. Esnaf, nanpêj û barkêşên
 wê dorê tevde baz dan, hatin ser
 Osman. Niherîn, ku sindoq, boyax,
 firçe û şûşa wî ya gazê her yek bî dere-
 kê de belav bûne. Osman di nav teke-
 rên texsiyê de bûye nanik.

TU BÛKA SERXÊLÎ

Tu bûka serxê li	Deşt û çîyan	Kesk
Bejna selvi	Vê payîzê	Sor
Xemliye bî ala rengin	Lî niştîman	Ê
Kesk		Zer
Sor	Xemliye	Bî xwîna pêşengan
Ê	Berfa sîpi	
Zer	Lî zozanan	Hewar ne ke
	Çavkaniyên zelal	Jî bê kesiyê
Tu bûka serxê li	Mêrgên berwaran	Bûka serxê li
Guliyên reştari	Zînarên asê	Hewar ne ke
Ser singa gewsîpi	Xemliye	
Tu evindara	Bî xwîna	Keçên te hene
Pêşengên	Keç û xortên cîwan	Xortên te hene
Niştîman		Lî Mehabad
	Avdan	Bokan û Sernandec
Dirêje xwin	Ajdan	
Dîbare agir	Kulîlikên	Şoreş Zirek

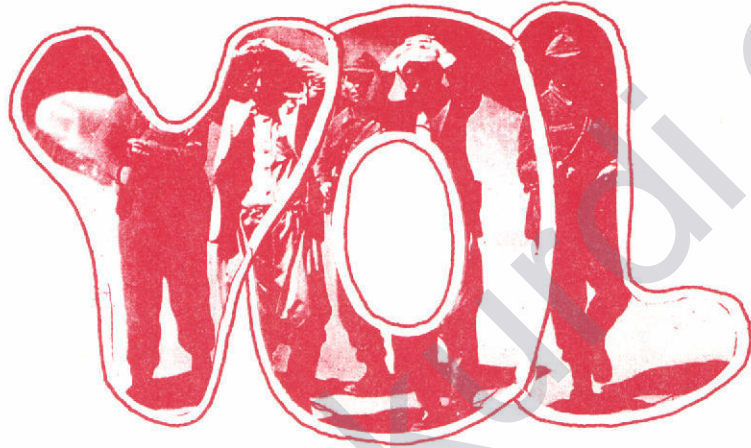

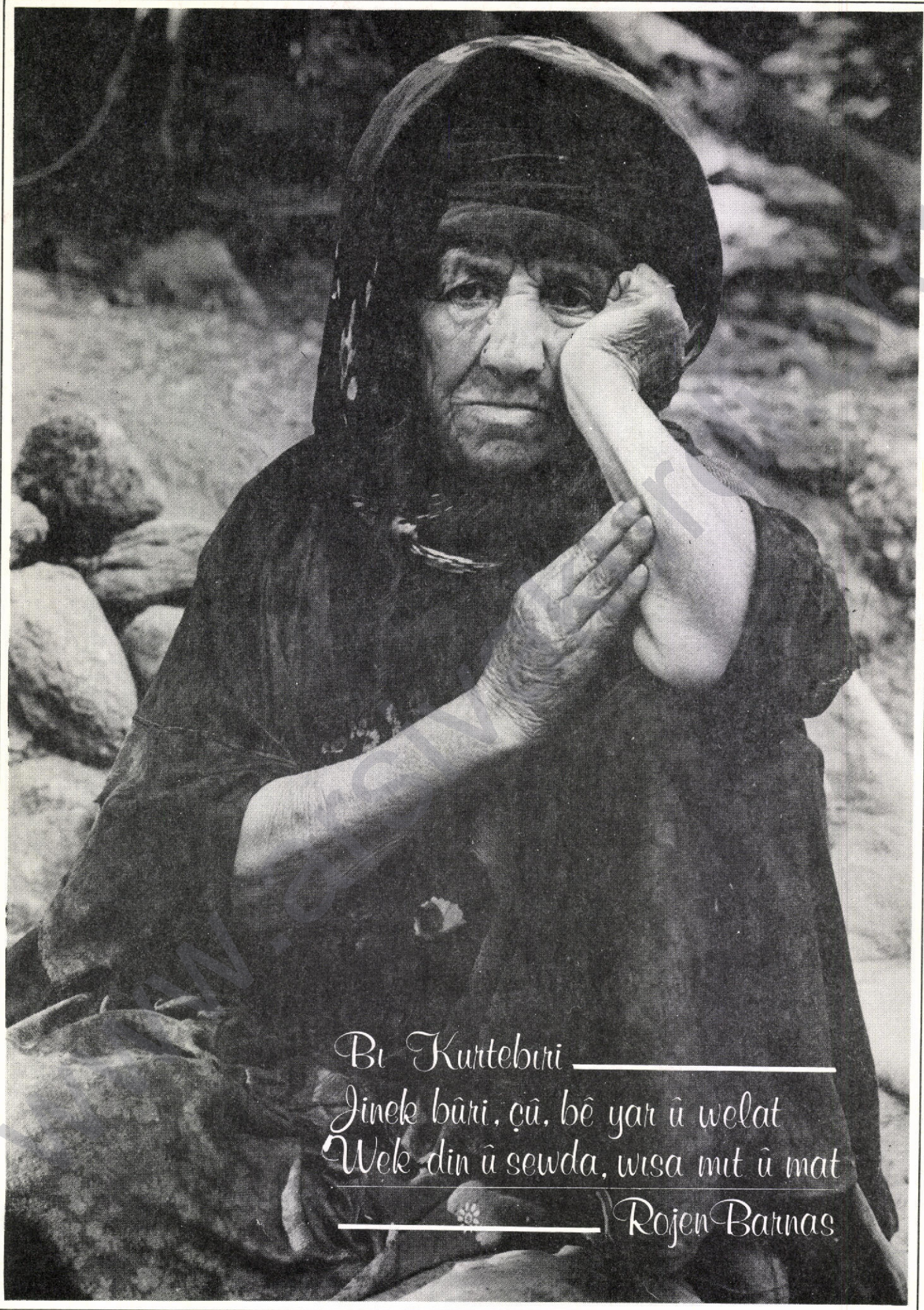

HER ÊUAR LI SINEWA
FILMSTADEN
û GRAND

YILMAZ GÜNEY

Bi Kurtebiri _____
Jinek bûri, çû, bê yar û welat
Wek din û sewda, wisa mit û mat
_____ Rojen Barinas